

Universitätsbibliothek Wuppertal

Aeli Donati qvod fertvr commentvm Terenti

Donatus, Aelius

Lipsiae, 1902

Andria III

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1572)

III.

1.

459 1 1 ITA POL QVIDEM RES EST VT DIXTI LESBIA in hac scaena nouo modo cessante Dauo fallitur Simo per nimiam sagacitatem suam. simul in hac scaena id agit poeta, ut ad nuptias faciendas magis accendatur Simo. et quaedam industria, quaedam uelut casu eueniunt, ut nunc suspicio 5 senis; in multis enim *οικονομια* comicorum poetarum ita se habet, ut casu putet spectator uenisse, quod consilio scriptoris factum sit. 2 ITA POL QVIDEM R. E. V. D. L.

ex hoc sermone, quem habent ingredientes, scaenae apparet principium. quod enim auditur, non quod incipitur, dicunt. 10

2 ITA POL Q. R. E. productio est narratiua ad explendum modo potius iusiurandum. 4 VT DIXTI LESBIA et 'dixti' et 'dixisti' legitur.

460 2 1 FIDEM HAUD FERME 'fidelem' maluit quam 'fidum' dicere; 'fidum' enim honestius dixisset. 2 FERME pro 15 facile posuit. 3 Et 'ferme' facilitatem significat, quia sunt aduerbia aestimationis. 4 INVENIAS VIRVM secundam pro tertia persona posuit, *pro inueniat quis uel inuenire*

1 QVIDEM — LESBIA] etc. B | dixi C, d. T | in hac cena A, om. TC || 2 Dauo om. C || 3 sagacitatem A | in — id] hoc B | agit C, ait T || 4 Simo] senex B | quaedam industria V || 5 uelut A | eueniant (a ex u corr. m. 2) V | ut nunc] non con A || 6 in om. V | multas A || 7 ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ A, orconomica C, oeconomia (oic- T) BTV | spectatis T || 8 scriptorum B | sit] est V | R. — L.] I. E. V. D. L.; A, res est ut dix. L. C, etc. B || 9 ex Lindenbr.: et BV, & A, om. TC | habuit TC || 10 principium A | id enim B | initium dicunt (sser. m. 2) V; <initium> dicunt dett., edd. || 11 Q. R. E.] quidem res est V, quidem r. e. ut C, q. r. e. u. T, etc. B || 12 modo sser. C¹ | insinuandum V | VT — LESBIA] ut dixti. 1. A, ut dixi TC | LESBIA — 14 FERME om. B | et om. AV || 13 dixsti C || 14 HAUD] aut A | fidem maluit A || 15 ducere A | fidus B | enim] unum A || 16 fere T | signat (corr. m. 2) V || 17 extimationis TC, existimationis V | inuenies A | secunda V || 18 posuit persona B, est persona V | pro] per C, s. inuenias pro V | uel inuenire quis om. V

quis possit, ut Vergilius (*Aen. IV 401*) 'migrantis c. t. e. u. r.'

- 461 3 1 AB ANDRIA EST ANCILLA HAEC simpliciter dixit 'ab Andria est' pro 'Andriae est', nam ex usu sic dicere solemus. 2 Ergo 'ab Andria est' hoc est: Andriae est. 3 <An>: Andriae fauet, ut cum dicimus ab illo sto, hoc significamus: illi faueo, illi accommo suffragium?
- 462 4 1 SED HIC PAMPHILVS semper 'sed' contrariae sententiae significatio est. 2 *Et* bene 'hic', ut ostendat de illo fuisse sermonem. 3 HEM interiectio est accipientis uerba et admirantis.
- 463 5 1 VTINAM AVT HIC SVRDVS comice et facete: 'aut hic surdus' qui audire non possit, 'aut haec muta' quae dicere non possit. 2 AVT HIC S. A. H. M. <F. S.> σύλλημφις per genera.
- 464 6 1 IVSSIT TOLLI haec est 'fides' (*I 5, 55*). 2 <IVSSIT TOLLI id est> suscipi. legitimos filios faciunt partus et sublatio: matris est parere, patris tollere. 3 IVPPI TER QVID EGO AVDIO bene rursus adducitur ad desperationem senex Mysidis uerbis.

1 ut] et *V*, om. *B* | migrantes *B*, migratis (-ti *T*) *ATC*, migratis *V* || 2 c. — r.] e. t. c. u. r. *TC*, cernas totaque ex urbe ruentes *B* || 3 haec ancilla est *C*, h. a. e. *T*, etc. *B* | simpliciter *ed. pr.*: similiter *codd.* | dicitur *V* || 4 ex] et *BTCV* | usum *C* || 5 ^{hoc} est *C*, id est *B* || 6 est. An Andriae fauet *W.*: fauet (-ue *A*) andriae est (ergo *add. TC*) *ATCV*, fauet *B* | ut *om. T* | cum <illo> *V* || 7 sto *Schoell.*: est *codd.* | hoc significamus] id est *B* | fauet *B* || 8 pam. *B* || 9 significatione *C*, -nem *T* | est *om. TC* || 12 utinam aut hic *V*, om. *B* | aut *om. B* || 13 qui — dicere non possit *W.*: quia (qui *ed. pr.*) dicere (discere *B*, discedere *A*, audire *C*) non possunt (*om. B*) *ABTC*, quia audire non possit aut hec (*ex hic corr. m. 2*) muta ne possit dicere *V* (aut hec — dicere = *det.*) || 14 AVT HIC S. om. *BV* | Δ. Η. Μ.] aut haec muta *B*, a. f. (s. *T*) m. *TC*, om. *V* | . C. Ὑ. ΑΗ. Μ. ΤΙC. Α, CΥΛΛΗΜΥΙC *B*, σύλλημφις *M*⁴, silepsis *TC*, silempsis (*scr.*) *V*² || 16 IVSSIT om. *B* | tollit *A* | IVSSIT — 17 id est *add. W.* || 17 suscipi *om. V* | filios legitimos *BTC* || 18 parere patris *W.*: pater matris *codd.* | IVPPI TER — 19 EGO om. *B* | iupiter *A* || 19 quod *C*, quam *V*, q. *T* | AVDIO] A. A | rursus *TC* | addicitur *ABTC*, addicitur *V*; *corr. ed. pr.* | desperationem *V*

- 465 7 1 ACTVM EST in summa rerum desperatione ponitur,
 <ut> (*Eun. I 1, 9—10*) 'actum est, ilicet, peristi'. 2 Haec
 res secundum ius ciuile dicitur, in quo cauetur, ne quis
 rem actam apud iudices repetat. sic ipse in Phormione
 (*II 3, 72*) 'actum aiunt ne agas'. 5
- 466 8 BONVM INGENIVM NARRAS ADVLESCENTIS 'ingenium'
 naturam.
- 468 10 QVID HOC secum senex ἔλλειπτικῶς, deest enim
 'rei est'.
- 469 11 1 ADEON EST DEMENS EX PEREGRINA ἔλλειψις per 10
 ἀποσιώπησιν apta cogitanti. reliquum autem sic pronun-
 tiat quasi reperto consilio. 2 *Et* bene 'adeo', quia iam
 demens est, quod amat. 3 EX PEREGRINA id est ex
 meretrice; mulieres enim peregrinae inhonestae ac mere-
 trices habebantur. sic ipse alibi (*Eun. I 2, 27*) 'Samia 15
 mihi m. f., ea h. R.' et seruus 'potest taceri hoc'. *quid*
est 'potest taceri hoc'? meretricem habuisse matrem veri-
 simile est. 4 EX PEREGRINA ἀποσιώπησις, deest enim 'ut
 filium suscipiat' aut aliquid tale.
- 470 12 1 VIX TANDEM s. s. pulchro colore uitae inducto 20
 poeta ostendit non minus falli suspiciosum, quam qui

1 est *sscr. C, om. B* | desperatione *A* || 2 ut *add. Schopen* |
 ilicet *B*, illicet *V*, licet *A*, scilicet *TC* | periisti *B*, periⁱsti
C || 4 rem actam *V*, re (*om. T*) acta *rell.* | sic ipse *om. B* ||
 5 ne agas] .N. *TC* || 6 BONVM — 7 naturam *om. B* | NARRAS
 ADVLESCENTIS] N. A. *AT*, la. a. *V* || 8 hic *V* | senex secum *B* |
 ΕΛΛΙΠΤΙΚΟΣ *A*, ΕΔΛΙΠΤΙΡΟΣ *B*, ἔλλειπτικῶς *M*⁴, ὄ ****
V, om. TC || 10 ADEON EST *om. TC* | DEMENS] de. *B* | EX PERE-
 GRINA] ex pe *A*, ex p. *T*, e. ** *B* | ΛΛΗ.ΜΥΙC *A*, ΔΔΗΜΥΙC
B, **** *CV, om. T* || 11 aposiopesin *ABV*, aposipesin *TC* |
 acta *CV* | cogitandi *T* | autem *om. TC* || 12 repertum *TC* |
 bene] un̄ *T* | quia tam *BV*, quia *ATC*; *corr. Westerh.* || 13 id
 est *om. V* || 16 M.F.E.A.h.R. *A*, m.f.e.a.h.r. *TC*,
 mater f. e. h. r. *V*, mater fuit et ea habitabat rhodi *B* | poten
TC | quid est *W.*: quidem *codd.* || 17 poten taceri *TC*, taceri
V, om. B | matrem *om. V* | uerisimilis *A* || 18 ΔΠΟCΙΟΠΗCΙC
A, ΔΠΟCΙΟΠΗCΙC *B*, ἀποσιώπησις *V*, ***** *TC* | deest] id
 est *C* || 19 aliquid *V* || 20 VIX TANDEM *om. B* | VIX] lux *A* |
 s. s. *sscr. C*, stolidus s. *T*, stolidus *B* | uitae] mire in ras.
*V*² || 21 minus] mid *B* | falsi *C* | qui *om. B*

stultus est; huic enim ueritas fallacia uidetur, dum nimis est acutus ac perspicax. et hoc est, quod ab euentu fingit poeta; non enim in Dauo est sic errare nunc senem.

2 VIX TANDEM SENSI STOLIDVS quinque sunt sensus, quorum duos, uisum et auditum, magis nos sensibiles habemus 5 quam pecora. unde Cicero (*Catil. I 3, 8*) 'non solum uideam, sed etiam audiam planeque sentiam'. 3 <SENSI> quasi ad tactum rettulit, quo etiam pecora impelluntur ad sensum. 4 Duabus ergo rebus scimus: aut ratiocinatione aut sensu, quibus maxime praestamus ceteris animalibus. 5 Ergo senex se non sensu, non ratione sensisse ait, sed ueluti calcaribus et stimulis punctum.

471 13 1 HAEC PRIMVM ADFERTVR IAM MIHI satis se sagacem senex ostendit, quando ipsa principia inceptionsque comprehendit. 2 HAEC PRIMVM bene 'primum' quasi ex 15 multis, quas parauerat Dauus.

472 14 QVO CHREMETEM 'quo' qua re.

473 15 1 IVNO LVCINA 'Iuno' ab iuuando dicta, — 2 IVNO LVCINA *Iunonis filia, Graece Εἰλειθῦνια. Latini Nixos dicunt.* — 'Lucina' ab eo, quod in lucem producat. 20

3 Et gemina uota sunt: ut et partus et pariens seruetur,

1 uidetur *sscr.* C² || 2 acutus A | et] ex TC | est om. A | euentū A, euentu <ē> V | fugit B || 3 nunc errare B, errare V || 4 SENSI STOLIDVS] s · s · BT | quinque] · v · B || 6 non modo audiam sed etiam uideam etc. Cic. || 7 pleneque CV | sentiam] s · C, s · sentiam BV, sed sentiam A | SENSI add. W. | tacitum A || 8 impelliuntur A || 9 ad sensum om. V | ergo] igitur V | rebus in mg. C¹ | scimus <scimus> B | ratiocinationē C || 10 sensum C || 12 ait] est A, om. BTC | stimulus A | punctum V², praeuentum V¹ || 13 ADFERTVR] affertur CV, af. T, om. B | IAM MIHI] etc · iam B | se] ē C || 14 quando ex quia corr. C | ipsa (eius C) post principia TC || 15 haec primum V || 16 multis fallacis

(*sscr. m. 2*) V || 17 qvo] quod A, qđ V, contra TC, hanc simulant etc. B | CHREMETEM om. B | quo om. ATC | qua re in ras. V², id est qua re B || 18 Iuno — 20 Lucina om. TC | IVNO LVCINA om. B | <est> Iuno V | ab] a B | dicta om. B || 19 graeci V | ΙΑΙΕΤΙΔΑ A, ΙΔΘΠΔ B, **** V | latine (-na A) *codd.*, corr. *Lindenbr.* || 20 dicuntur (ur *eras. in A*; dicitur V² = *dett.*) iuno *codd.*; iuno *del. W.*, dicunt iuuare *Schoell* | lucina (*in mg. C²*) <fer opem (f. o. T)> TC | producit T || 31 nota AB | ut et] ut TC | seruētur V

nam 'fer opem' propter partum, 'serua me' propter parientem dicitur. 4 IVNO LVCINA F. O. S. M. O. nota hoc uersu totidemque uerbis uti omnes puerperas in coeodiis nec alias induci loqui in proscaenio; nam haec uox post scaenam tollitur. 5 FER OPEM propter quod Lucina est. 5 inde obstetrix, quod opem tulerit. 6 SERUA ME OBSECRE obstetriciam hanc potestatem Iunoni attribuit, quamquam illam Menander Dianam appellet et hoc sentiat in Bucolicis Vergilius (*Ecl. IV 10*).

474 16 1 HVI TAM CITO 'tam cito', ut felicitatem partus 10 ostendat incredibilem. 2 TAM CITO ad reprehensionem, RIDICVLVM ad irrisionem. 3 Et inspice 'ridiculum', aduerbium sit an nomen, ut sit: uide hominem ridiculum. sed aduerbium magis est.

475 17 1 NON SAT COMMODE DIVISA SVNT TEMPORIBVS CON- 15 fusa tibi sunt, inquit, omnia nec unum quidque suo tempore geritur, qua re proderis. 2 NON SAT non satis. 3 DIVISA SVNT digesta et composita et distributa. 4 TEMPORIBVS id est per tempora.

1 me om. B | parietem A || 2 dicitur in dixit corr. C | LVCINA] l. B | F. O.] EO. A, fer. o. C, fer opem V, om. B | m.] me C || 3 totidem TCV || 4 proincenio T, proⁱⁿscenio C || 6 obstetris A, obstitrix C | tulerat (sscr. m. 2) C; tetulerit? cf. I 5, 64 || 7 obstetriciam Schopen: hoc (hec C) extra (hoc add. V) etiam codd. | attribuitur B, attribuunt V, adtribuuntur A; attribuit Terentius Dziatzko || 8 apellet A | et hoc sentiat BV, et sentiat hoc TC, om. A; et hoc significat Schopen || 10 HVI TAM CITO om. B | hvi] huic A, huinc ut uid. T | tam cito in mg. C¹, om. T | ut] in ATC | felicitatem ATCV, felicitatem B; facilitatem Lindenbr., ueloc. Schopen || 11 ostendit C || 12 RIDICVLVM ad irrisionem om. B || 13 <si> sit aduerbium TC, an uerbum sit B | ut sit bis B || 14 est magis TC || 15 com. V, c. T, om. B | DIVISA — TEMPORIBVS] d. s. t. TV, etc. B | diuisa (sscr. m. 2) C | tibi post sunt V, post omnia B || 16 inquit omnia A, omnia inquit TC | nūc C | quodque BV, quod TC || 17 proderis (e ex i corr. m. 2) V | NON — satis om. B | satis <é> V || 18 SVNT om. B | et om. bis B || 19 id est] uel TC, om. B

476 18 1 MIHIN adhuc Dauus non percipit. 2 *Et* bene, quasi dicat: cum ille loquatur, illae agant. 3 MIHIN NVM INMEMORES DISCIPVLI 'discipuli' Mysis, Lesbia et Pamphilus: omnes, per quos agitur fallacia. bene ergo discipulos imperitos ostendit et magistrum Dauum, quia supra dixit (*I 2, 21*) 'tum si quis magistrum cepit ad eam rem improbum'. alii hic Pamphilum significari putant discipulum, quia Dauus magister; <nam> nomen est ad aliquid discipulus, ut magister. 4 *Et* nunc 'discipuli' genetiuis singularis est casus. alii nomina pluralem putant, ut 'discipulos' dixerit omnes, per quos agitur fallacia, secundum illud (*I 2, 21*) 'tum si quis magistrum cepit ad eam rem improbum'.

477 19 1 EGO QVID NARRES NESICIO quasi fabulam. 2 NVM INMEMORES DISCIPVLI deest 'nunc'. 3 *Et* bene 15 'discipuli', quia ipsum magistrum supra fecit (*I 2, 21*). 4 EGO QVID N. N. semper ita respondet Dauus seni, tamquam non intellegat, quid loquatur.

1 Mihi N. A, mihine BTC, mihiⁿ non (corr. m. 2) V | non percipit V, non pepercit (-sit T) TC, non percipit (ante dauus) B || 2 dicat] d. B | cum om. T | ille loquitur T, illae loquantur V | ille ATC | agat TC | mihi N. A, michin B, mihi non V || 3 NVM om. B | inmemor es V, in med. T, In me^{mor} (sser. m. 2) C, om. B | lesbia misyis B | lesbiae V | et om. BV || 4 pamphili (corr. m. 2) V | fallicia A, fabula V | <et> bene TC || 6 tum] cum ATC | cepit — 7 improbum] ad e. r. c. i. T, etc. B || 7 Alii — 8 Dauus magister om. B | alias A, alii V | significare TC || 8 magistri CV², magnum T | nam add. W. || 9 aliquid uero sunt (sser. m. 2) V | ut Goetz: et codd. | magister <alii dauum discipulum putant tantum> B || 10 genitiui B | est singularis BTC | casus om. B | nominatiui TC || 11 ptr A, pluralis TC | dixerit <erit> A || 12 cum T || 13 magistrum] ma. V | cepit] caput A, ce. V, om. BTC | ad e. r. i. V, ad e. r. c. i. T, om. B || 14 EGO — 16 fecit om. TC | EGO — NARRES om. B | nescio in ras. V², N. A | fabula <sit> V || 15 num in ras. V², non B | inmemor est B | DISCIPVLI] dis. B | nunc] sunt Schopen || 16 supra magistrum V || 17 N. N. narres nescio C, nar. neque V, etc. B | respondet ita B | respondent T | seni tamquam] sententiam quam A || 18 non om. TC

- 478 **20** HICINE ME SI IMPARATVM redit ad illam sententiam (I 1, 132—33) 'simul sceleratus Dauus si quid consilii habet, ut consumat nunc'.
- 479 **21** 1 ADORTVS ESSET 'adortus' dicitur, qui ex insidiis repente inuadit: dictum ab eo, quod corpora aggredientium 5 exsurgant subito atque increscant. 2 ADORTUS aggressus.
- 480 **22** EGO IN P. NA. haec ex translatione maris sunt dicta μεταφορικῶς.

2.

- 481 **1** 1 ADHVC ARCHYLIS QVAE ADS. Q. Q. O. specta in hac scaena, quam scite expressa sit consuetudo medici uel 10 medicae egredientis ex aegri domo: nam ueniens de negotiis eius loquitur, abiens de morbo. et haec sunt praeter οἰκονομίαν quae dicuntur εὐρήματα. 2 ADHVC ARC. sic ueteres scribebant 'adhuc', quando incerti futurarum rerum ex praesentibus firmum intimabant, quod est genus cau- 15 tissimae promissionis et certae. 3 ADHVC ARC. Q. ADS.

1 hicine V, hic me A, hic TC, om. B | ME] mi A, om. B | si om. TC | inpartum A | rediit A, rediit V, reddit TC | sententia A || 2 si quid om. T | consilii — 3 nunc] c. h. u. c. n. (nunc T) TV || 4 ADORTVS ESSET om. B | dicitur in dixit corr. C | insidii⁸ C || 5 agredientium A, egred- C || 6 expurgant B | adgressus A, aggressus TC || 7 EGO IN P. NA. W.: omnia (cum T) codd. | ex] est T | dicta sunt V || 8 metaforicos A TC, metaphoricos B, methaforicos V || 9 ARCHYLIS — o.] ar. B | assolent ex ads- corr. C, ad. T | q. q.] q. q3. V, q. TC | scripta T || 10 site A, scienter V | sit expressa B | uel medicae] uel medicinae V, medicue (medicaeue sscr.) B || 11 egredientes C | aegrae V | negocio V || 13 ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ AB, **** TC V | ΕΙΡΝΗΜΑΤΑ A, ΕΥΡΕΜΑΤΑ B, ***** T, (in mg. inuenta m. 2) C, Λ (in mg. Spatium hic in medio duorum uerborum) V | ARC.] A. R. C. A, ar. B, a. q. C, archillis q. T, arc^h (sscr. m. 2) V | sic B, sicut ATCV || 14 scribunt TC | quan^{do} (sscr. V²), quam ABC, quē T | incerti DP, incertis rell. | futurarum] ^ adhuc (fiet in mg.) ujarum C¹ || 15 firma TC | cauti- tissimae] certissime TC || 16 et certae promissionis B | ARC. q. ADS.] arc. Q. A. S. A, ar. (a. T) q. a. TC, arc. q. a. in V, etc. B

medicina aut in ratione est aut in consuetudine et in exemplis. 'adsolent' ergo consuetudinis est, 'oportent' rationis.

482 2 1 SIGNA ESSE AD SALVTEM deest 'haerentia' aut 'pertinentia'. sic in Heautontimorumeno (*I* 2, 23) 'atque haec sunt ad uirtutem omnia'. 2 Absolute ergo dixit, ut desit aliquid tale. unde et nos dicimus quid ad rem? uel quid ad me?

483 3 1 NVNC PRIMVM FAC ISTA VT LAVET imperitiae notantes Menandrum aut Terentium ipsi ultro imperiti inueniuntur, nam et ille 'λούσαι' ἀτήν' dicens a consuetudine non recessit, †cum lauisset se aut non lauisset a parte totum significantes†, et Terentius propius ad significationem accessit 'ista' dicendo, ne pudenda nominaret.

481 1 4 Et sunt qui 'adhuc Archylis' correptionem esse nimium sollicitae nutricis putent, quod ego non probo. 15

483 3 3 FAC ISTA VT LAVET 'ista' quae ex puerperio sordebant. quidam 'ista' ipsam puerperam dicunt — sic enim et Menander 'λούσαι' ἀτήν ἀντίκα' — sed imperitiae accusantur, quod non continuo solent post puerperium lauare, sed diebus omissis. 20

1 medica *A* | est in oratione *B*, in oratione *C*, in ratione *T* || 2 assolent *CV* | oportet *codd.* || 3 esset *A* | ad <esse> *T* | haerentia] ferentia *Schopen* || 4 sic *om. A* | heauton timorumenon *A*, eautonturumenos *B*, eautontumirume *V*, eutonton *T*, eutontum *C* | atque] at *T*, *om. B* | haec *sscr. C*² || 5 uirtutem *in ras. V*² | ergo absolute *TC* || 6 et nos *om. B* | quod *T* || 7 quod ad *A*, quid *T*, (*ex ad corr.*) *C* || 8 NVNC — ISTA *om. B* | ita peritiae *TC* || 9 imperiti *ex -rati corr. C* | inueniunt *T* || 10 et *sscr. C* | ille — 11 aut non *in mg. V*² | ΛΟΥCΑΤΑΥΤΗΝ *B*, ΛΟΥC·ΔΤΑΥΤΚΝ·*A*, ***** *TCV*² | a *om. C* || 11 non <se> lauisset *ATC* | cum — non lauisset] cum λούσαι ἀτήν *Sabbad.* || 12 potum *TC* | pro parte totum *Sabbad.*; a toto partem *Schopen* | significantes] significat *sed V*; significet *Sabbad.* || 13 accessit *om. T* | narraret *T* || 14 "adhuc" qui *V* || 15 probabo *TC* || 16 vt LAVET] uolauit *A* | ista quae] itaque *B* | ex puero *TC* || 17 ista *V*, istam *ABTC* | ΛΟΥCΑΤΕΔΡΤΗΝ *A*, ΔΟΥCΑΤΗΔΥΤΗΝ *B*, λούσατε ἀτήν *M*³, ***** *V*, *om. TC* || 18 ἀντίκα *Beniley*: ΥΤΙCΔ *A*, ΥCΙCΔ *B*, *om. TCV*; τέχιστα *Casaubonus* | peritiae *TC* || 19 quod] quid *A*, qui *V* | non *in ras. V*², *om. TC* | puerperam *TC* || 20 omis *A*

484 4 1 QVOD IVSSI DARI BIBERE ET QVANTVM IMPERAVI DATE consuetudine quam ratione dixit pro: date ei portionem. Lucilius in quinto (*fr. 24 M.*) 'da bibere <a> summo'. 2 DARI BIBERE <***> nam duo uerba iniuncta nullum habent significatum sine nomine aut pronomine, 5 ut si dicas dic facere. 3 QVOD IVSSI DARI BIBERE ET Q. I. et qualitatem et modum rei dixit.

485 5 MOX EGO HVC R. uide ut auctoritatem et iactantiam medicorum imitetur dicendo 'quod iussi'; et non sufficebat, sed etiam 'imperavi' dixit. simul haec dicit, 10 quae solent medici promittere frequenter 'mox ego huc reuertor'.

486 6 1 SCITVS PVER EST satis obstetrici est adhuc incertum aevi, ut ita dicam, et a matre sanguinolentum non 'pulchrum' — quod ipsum nimium uideretur — cito dicere, 15 sed 'scitum' pronuntiat. 2 Ideo subblanditur, ut operae pretium maius accipiat. 3 PER ECAS TOR per Castorem et

1 quid V | dari bibere (bi ex a corr.) C, da · b · B, dare b · V, d · b · T | ET — 2 DATE] et quantum imperavi te dare C, et q · in · t · a · T, e · q · i · d · V, om. B || 2 consuetudinem AT, -nem V || 3 in · V · B, in V° V | date TC || 4 summo om. T | bibere ab summo *Porph. ad Hor. c. III 21, 7*; biber e summo *Lindenbr. coll. Charis. 124, 1* | DARI] date V | biberē C | *lac. sign. W.*; fort. *excid.* mire 'dari bibere'. An *ἐλληνομάς?* cf. *Serv. Aen. I 318*; V 248 || 5 nullam habent significationem (sign-om. T) TC V | aut] uel B || 6 ut TC, *sscr. V²*, om. AB | quod V | DARI] da AB, d · V, da mihi TC | BIBERE] b · V | ET q. i.] e · q · i · V, om. B || 7 et 1.] e T | et 2. om. T | rei om. B | post dixit *add. TC*: quod iussit (iuxi T) quantum quod iussi date bibere et quantum i.] || 8 mox om. B | ego om. TC | hvc] h · TV | r. uide] r. et uide V, et uide AB, redeo C, r · T || 9 et om. TC || 10 simul ante dixit B | dicit] dū TC, om. B || 11 medici] dici TC | <ut> frequenter ATC, frequenter <ut> V | hic A || 13 EST om. TC | obstetrici est V, obstetrici C | incertum adhuc B || 14 aevi ut ita dicam et AB, eui (cui C) ut dicam ita et (ut C¹, corr. C²) TC, et ut ita dicam V; qualem dicat. ita et (atque *Schopen*) *ed. pr.* | a matre in ras. V² | sanguinolentum B || 15 ipsi minimum B || 16 scitum in ras. V² | pronuntiauerat C | subblanditur B, subauditur V || 17 maius V, magis BC | <per castor> per castorem A

Pollucem ornatiua sunt iurandi apta feminis. 3 *Et* 'natus Pamphilo' dixit, ut Vergilius (*Aen. I 617—18*) 'quem Dardanio A. a. V. F. g. S. a. u.' 4 scitvms elegans, pulcher, quem Graeci κομψόν dicunt. quod enim quis scit, hoc scitum et pulchrum est. 5 *Et* est diaeresis, nam 5 ordo est: perscitus ecastor, ut in Hecyra (*I 1, 1—2*) 'per pol quam paucos r. m. f. e. a., S.', ut sit: perquam paucos.

- 487 7 1 DEOS QVAESO VT SIT SVPERSTES 'superstes' nunc saluus. alias superstites sunt senes et anus, quia aetate multis superstites iam delirant. unde et super- 10 stitiosi, qui deos nimis timent, quod est signum deliramenti. 2 QVANDO QVIDEM IPSE EST quando et cum interdum causales sunt coniunctiones. 3 *Et* 'quando' pro quoniam et pro quia intellegimus. 4 QVANDO QVIDEM IPSE EST transit a puero ad ipsum Pamphilum. 15
- 489 9 1 VEL HOC QVIS NON CREDAT ironia est. 2 'Vel' modo non est disiunctiua coniunctio, sed pro etiam po-

na
1 or tiua (sscr. m. 2) V | acta C | feminis] lenanis A || 2 <e> pamphilo V | dixit om. TC | auerg. A, uirg. <quem> V | quem — 167, 1 apud Vergilium in mg. V² || 3 A. a. v.] anchise alma uenus B, anchise al. u. V², m. u. TC | F. g. S. a. u.] F. S. A. V. A, ph. g. s. a. u. V², s. s. a. u. TC, etc. B || 4 <puer> pulcher TC | κομψόν W.: KONYON A, ROHYON B, νόνιον M⁴, **** TC V² | quod] quid A | quis scit Steph.: qui sint AB, qui sint V², qui sunt TC || 5 scutum A | est 1. om. TC | dicheresis A || 6 ut om. BTC | Hecyra] hec ita TC, hoc V² || 7 r. — S.] R. M. S. E. A. S. A, re. B, ** R ** C, p **** T, **** V² | ut sit om. B | perquam] quam TC || 8 DEOS — SIT om. B | superstes (superstites TC) nunc (om. B) saluus (saluos TC, siluus A) post 11 deliramenti in codd.; transp. Steph. || 9 superstes TC | senex T, ex -es corr. C || 10 aetate] senes TC V² | multis (-ti C) superstes TC | iam etate V², om. TC | delirant] erant TC || 11 timent nimis TC | signum est TC V² | delimiti TC || 12 QVANDO QVIDEM — EST om. B | ipse <ipse> A | est <ingenio tam bono> V², est <ingenio bono> C, e. <i. b. > T || 13 sunt causales (coniunctiones om.) TC || 14 pro] et V² | quam C | et pro quia TC, pro quia AB, om. V² || 15 EST om. BTC V² | transit A | ad ex id corr. C² | ipsum om. B || 16 VEL V², om. BTC | hoc qui ATC, om. B non om. ATC | credit TC | yronia B | est] sed TC || 17 coniunctio disiunctiua B | sed] et AB | etiam] est T | posita <est> V²

sita, ut apud Vergilium (*Aen. XI 259*) 'uel Priamo miseranda manus' et (*Ecl. VIII 69*) 'carmina <uel> c. p. d. l.' 3 *Et* bene 'uel hoc': subaudias 'exceptis illis, quae reprehendit supra'. 4 ABS TE ESSE NATVM et 'ortum' legitur, ut sit: instructum, commentum et compositum.

490 10 1 NON IMPERABAT C. 'coram' ad certas personas refertur, 'palam' ad omnes. 2 QUID OPVS FACTV ESSET impersonatiue dicitur 'opus facto esse'. 3 PVERPERAE datiuus casus est: ipsi puerperae coram non imperabat. 10

4 *Et* QUID FACTO OPVS ESSET <P.> sic enim dicimus quid uis tibi faciam? 5 PVERPERAE omnis, quae peperit, — 6 'Puerpera' *πρωτοτόκος*. — et non quod puerum, sed quod †filium, puerpera dicta. et apud ueteres puer puellus, puera puella. 15

491 11 1 ILLIS QVAE SVNT INTVS CLAMAT DE VIA argumentum ex eo quod non factum est, cum fieri oportuerit, et ex eo quod est factum, cum fieri non oportuerit.

1 ut apud *A*, om. *B* | uirgilius *B* || 2 et carmina om. *TC* | c. p. d. i. *AV*, c. pi. d. *C*, c. p. d. *T*, etc. *B* || 4 ABS TE ESSE] absit esse *TC*, abs te eum *V*, om. *B* || 5 sit om. *V* | et *ñc* (non *T*) positum *TC* || 7 non uituperabat *T*, (te s. v. *add. m. 2*) *C*, om. *B* | c.] co. *V*, coram *BTC* || 8 ad omnes palam *TC* | quod *CV*, om. *B* | factu *BV*, factū *A*, facto *C*, f. *T*; cf. *Heaut. V 1, 68* | esset *sscr. C¹*, e. (ante f.) *T*, esse *B*, est *V* || 9 imperatiue *T* | <quid (vel quod)> opus *dett.* | factu *B*, s. *T* | esse *ABV*, e. *T*, esset *C* (*dett.*) | PVERPERAE — ESSET om. *T* | puerperae *B* || 10 datiuus *A* | casus — puerperae om. *B* | est <ut sit> *dett.* | non imperabat (*sic dett.*). Et *W.*: imperaret *AV*, imperet *BC* || 11 quod facto opus esset *V*, q. o. f. *B* | dicturus *TC* || 12 tibi vis *B* | post faciam *V²* in *mg. add.*: dat casus est ut sit ipsi puerperae coram non imperabat quid opus facto esset puerpere | omnes *AT* || 13 *πρωτοτόκος Steph.*: .P.Ω.T.Ω.TOKOC *A*, .PΩTΩROC *B*, p. n. *** *V*, om. *TC*; *χορηγότος Sabbad.* || 14 quae puerum *Schopen* | quod filium] quod filium peperit *Steph.*, et quae filiam peperit *Schopen.* An quod fetum? | et om. *BTC* || 15 puera] puerula *AB*, puerula *V* | puella uocabantur (*sscr. m. 2*) *V* || 16 qui *AB* | CLAMAT DE VIA om. *B* | VIA] eo *TC*, om. *AV* || 17 non — 18 quod om. *V* | oportuerit — 18 fieri non om. *BTC* || 18 oportuerit] non potuerit *TC*

2 CLAMAT DE VIA mire 'clamat', quasi dicat: maluit clamare quam sine labore intus imperare.

492 12 1 O DAVE ITANE CONTEMNOR hoc est: usque adeone.

2 ITAN CONTEMNOR ualde temnor, — *temnor autem Graecum est, id est caedor et reicior*, — nam ueteres temnere dicebant sine praepositione. 3 ITANE TANDEM indignatio est ad aestimationem reuocantis eius dicta uel facta, <a> quo contemnitur quis. 4 IDONEVS aptus et huic rei natus.

493 13 APERTE FALLERE δύο δι' ἐνός cito: et 'fallere' et 10 'aperte'.

494 14 1 SALTEM ACCVRATE mire 'saltem', quod ponitur in desperatione rerum; primum enim fuerat 'ut ne conariore fallere'. 2 SALTEM ACCVRATE V. M. ζεῖγμα a superiore 'fallere incipias'. 3 Aut certe σύλλημις 'fallere 15 incipias'. 4 CERTE SI RESCIVERIM utrum pro 'cum rescuerim' an quia stultum me putas?

495 15 1 CERTE HERCLE NVNC HIC SE I. F. H. E. hoc ita

1 DE VIA] d. T, om. B | mire clamauit TC, mire B | dicat] d. B || 2 intus om. TC || 3 O DAVE om. B | itan C, itaⁿ (sscr. m. 2) V, i. T | contemptor A, c. a. V, om. B | id est B | usque om. TC; del. Schopen || 4 ITAN CONTEMNOR om. B | ualde contemnor BTCV | temnor 2.] tempni B, Tenum TC | autem om. T || 5 ḡrū A | reicior <τὸ τέμνομαι> Steph.; inde Graecum est: τέμνομαι Schopen | tempnere B, tempeiere C, tendere T || 7 aestimationem V, extimationem C | dicto uel facto V || 8 a add.

^{tō} Steph. | conpnitur C | actus TC || 10 apte fallere TC, <quem tam> aperte fal B | d. ἱ. ὈΔΙΕΝΟC B, ὈΔΙΕΝΟE A, **** TC V | cito et] cito TC, et V || 12 saltim C, Sal. B, s. T | ACCVRATE] a. T, om. B | <et> mire C || 13 primo ATCV | <hortatus (in mg. m. 2)> fuerat <dauum (sscr. m. 2)> V, erat B | ne] nec TC, non V | orareris (-ueris T) TC, conaretur V || 14 saltem fallere C | ACCVRATE] accū te A | v. m.] . V. in A, ut m. u. V, uidear metui B, om. TC | ξεγμα A, zeugma B, zeuma B, om. TC || 15 incipias V | CΥΜΕΜΕΥΙC A, CΙΔΗΜΥΙC B, sylempsis V, **** C, om. T | fallere incipias V, om. B || 16 certo AC, om. B | SI om. B | RESCIVERIM] uerum TC | utrum — rescuerim om. B | <et> utrum (ex uerum corr. m. 2) V || 17 me stultum B || 18 CERTE — SE om. B | hercule V | SE] s. V | I. — E.] i. f. b. e. C, f. h. e. T, fallit haut ego B | ita] ideo V

dixit, ut audiat spectator, non ut Simo. 2 EDIXI TIBI hic illud reddit (*I* 2, 33) 'edico tibi, ne temere facias'.

496 16 1 INTERMINATVS SVM NE F. pro 'minatus sum'. Plautus in *Aulularia* (*III* 6, 22) 'interbibere sola si ui.'

2 NVM VERITVS ueretur liber, metuit seruus. — 5
3 *Et deest 'es': apta ἔλλειψις irascenti.* — alibi (*Phorm.* *II* 1, 2) 'non simultatem meam reuereri'. 4 QVID RETVLIT 'retulit' profuit uel interfuit. et producit RE syllabam. 5 *Et est sensus: sic contempsisti, quasi tibi non comminatus sim.* 10

498 18 1 TENEQ QVID ERRET ET QVID AGAM HABEO hoc dixit non ut Simo, sed ut spectator audiat. hoc denique senex probat dicens Dauo 'quid taces?' 2 ET QVID AGAM HABEO et quid respondeam scio.

499 19 1 QVID CREDAS propter quid aut propter quam 15 rem aut quomodo [aut propter quid]. 2 QVID CREDAS repetit uerbum eius, quod ait 'credon': quare adiuuandum pronuntiatione est. 3 QVASI NON TIBI RENUNTIATA nuntiata: compositum pro simplici.

500 20 1 MIHIN QVISQVAM fauet sibi senex in eo, quod se 20

1 dixit *V*, d. *A*, dñ *T*, dauus *B*, dicitur *C* | ut 2. *om. V* | edixin *TCV*, ed *A* || 2 hoc illuc *V* | redit *V*, reddidit *AC*, reddidit *B* | temere *sscr. C*² || 3 *svm — f.*] sum ne facias *C*, sum n. f. *V, om. B* | pronuntiatius sum *V* | <ualde> minatus *Schopen coll. Don. ad Eun. I* 1, 35. *An comminatus? cf. infra schol.* 5 || 4 interhibere *B*, interminere *V* | si ui.] sibi *ABC V*, si *T* || 5 *num om. B* | fueretur *A* || 6 *es om. A* | epta *A* | εδδδ|ΥΙC *B*, ΥΙC *A*, ελλίψις *V*, *** *TC* | alibi — 7 reuereri *om. B* || 7 non] num *AV*, nunc *TC* | simultatem *ex -lantem corr. C* | reueteri *A*, re. *V* | *quid — 8 interfuit in mg. V*² | *quid retvlit om. B* || 8 uel — producit *om. T* | uel *om. B* | produxit *C* || 9 *Et est] est V, om. B* | si *TC* || 10 sum *T* || 11 errat *A*, er. *B* | *quid] quidem B* | hoc — 14 *HABEO in mg. V*² || 12 sed ut] sed *B* || 13 dicens probat *TC* | tacens *A* | *et] et TC* || 15 *quid — 16 propter quid om. B* | credam *C*, c. *T* | aut quam rem *TC*; aut quare *Schopen* || 16 aut *I.*] ut *T* | aut 2. *om. T* | aut per quid *A*; *del. Schopen* || 17 credo *B*, credas *V* || 18 pronuntiationem est *B* | quasi tibi non *C*, q. t. n. *T, om. B* | <pro> nuntiata *B* || 20 *Michi A* | <et> fauet *BV*, <n> fauet *A* | quid *A*

vult perspicacem uideri. 2 EHO AN TVTE 'eho' nunc interiectio est admirantis, alias ad se uocantis, ut (*I 2, 13*) 'ehodum ad me'.

501 21 NAM QVI ISTAEC 'qui' unde.

502 22 QVASI TV DICAS FACTVM ID C. M. 'dicas' pro credas; non enim dicimus nisi quod credimus: ab eo quod sequitur id quod praecedit. — 2 *Figura μετάληψις a posterioribus ad priora.* — idem alibi (*Plant. Merc. IV 3, 27, alibi*) 'audacter dicito' et alibi (*Phorm. III 2, 8*) 'faeneratum istud beneficium pulchre tibi dices', id est 10 credes, scies, senties.

503 23 NON SATIS ME PERNOSTI ETIAM QVALIS SIM SIMO 'etiam' pro adhuc, ut Vergilius (*Aen. VI 485*) 'Idaeumque etiam c., e. a. t.'

504 24 1 EGONE TE duobus istis pronomiibus ostendit 15 senex omnia se scire. 2 SED SI QVID TIBI NARRARE OCCUPI 'occepi' melius quam 'incepti'. dicitur ab occipio; est enim 'occepi' quasi caput rei institui.

505 25 1 FALSO potest et εἰρωνικῶς 'falso' pronuntiari,

1 uult se *V* | perspicare *T*, in -cem corr. *C* | EHO] Et hęc *A* | AN — nunc om. *B* | an *C* | e^ho *A* | est interiectio *V*, interiectio *B* || 2 ut om. *TC* || 3 heodum *A* || 4 ISTAEC] sta hęc *A*, istec tibi i. s. in ras. *V*², i. *T*, om. *B* | qui] que *A*, om. *T* | <id est> unde *CV* || 5 dicis *A* | FACTVM — m.] factum id consilio

C, f. i. (id f. *V*) c. m. *TV*, om. *B* | dicas om. *B* || 6 creditur *B*, creditur *ACV(T?)* || 7 <ad> id *TC* | meta lexis *A*, metalensis *B*, melepsis *TC*, metathesis *V* || 9 audacter (-tus *A*) dicit] cf. ad *Phorm. I 2, 54* || 10 fenerarium *C* | id est] uel *B* || 11 credas *TC* | scias *T* || 12 NON — PERNOSTI om. *B* | non ex nam corr. *C*² | perhosti *A*, pernosti ex pronostin corr. *C* | QVALIS — SIMO] q. s. s. *TV*, qualis *B* || 13 ut om. *B* ||

14 C. E. A. T. <potest> *A*, c. e. i. a. t. <pt> *V*, o. e. a. t. <pr> *C*, om. *B* || 15 egon *T* | istis duobus *V* || 18 se senex scire omnia *TC* | SED — OCCUPI om. *B* | TIBI] tribus *C* | OCCUPI] accepi *A* || 17 occepi] accepit *A*, om. *TC* | qua incepti dicitur *A*, dicitur quam incepti *B* | hoc cipitio *A*, occi pitione *V* 18 est om. *V* | instituti *C* || 19 ironicos *ABTC*, yronicos *V*

potest et 'falso loqueris' dici, ut (*Sall. Iug. 1, 1*) 'falso queritur de n. s. g. h.' 2 *Et* uocalitatis causa sic dixit, ut 'sedulo' 'optato' 'certo', quam false sedule optate certe.

3 NIHIL IAM MVIRE Ennius (*inc. l. fr. 4 M.*) 'nec dico nec facio <mu>', — unde et *mutos dicimus*, — quod 5 Graeci φθέγγεσθαι.

506 26 1 EGO VNVM HOC SCIO NEMINEM 'neminem' dicendo maiorem confirmationem fecit: non solum Glycerium non peperisse, sed neminem. 2 *Et* 'hie' dicendo ostendit domum. 3 *Et* est 'neminem' nullum hominem. 4 *Et* 10 nota in feminino genere etiam 'neminem' positum.

507 27 1 REFERETVR MOX HVC PVER ANTE OSTIVM pro feretur. 2 HVC quasi nobis.

508 28 1 ID EGO IAM TIBI RENVNⁿTIABO fingit se prodere id, quod ipse facturus est, ut non credat senex ab illo 15 fieri, quod praedixit fore. 2 ID EGO IAM TIBI RENVNⁿTIABO ERE FVTVRVM 'RE' syllaba apud ueteres interdum abundat, ut modo. — 3 RENVNⁿTIO pro nuntio. — et Cicero (*in Verr. II, II 60, 149*) 'renuntiat mihi'. 4 RENVNⁿTIO quasi secretum consilium, ut supra (*v. 21*) 'renuntiatum est'. 20

1 et] ei *T* || 2 de — h.] de natura sua genus humanum *B* | s.] sui *V* | g.] e. *TC* | sicu] *V* || 3 ut *om. B* | quam false *A*, quasi *TCV*, *om. B* | optate sedule *V* || 4 IAM *om. B* || 5 mu *add. Lindenbr. coll. Charis. 240, 8* | quos graeci *V*, *om. TC* || 6 ΦΕΝΤΕCΔR *A*, ΦΘΕΝΤΕCΘΔI *B*, **** *CV*, *om. T* || 7 ego — NEMINEM *om. B* | VNVM] nunc *V* | neminem *in mg. C* || 8 confirmationem (comperat- *C*) facit uel (*om. T*) confirmationem (comperat- *C*¹, *corr. C*²) fecit *TC* | fecit *om. B* || 9 sed <etiam> *C*, sed <m> *T* | Et *om. TC* || 10 Et est] et *V*, *om. B* | Et 2. *om. B* || 11 neminem in feminino etiam positum (*om. genere B* |

femenino *C* | geminem *A* || 12 deferetur *V*, refert *T* | mox — OSTIVM *om. B* | huic *A* | hostium *AV*, h. *T* || 13 feret *T* | huc *V*²: ut *ABTCV*¹ | quasi] quam *T* | <n̄r> nobis *TC* || 14 id — TIBI *om. B* | tam ego *C*, iam e. *T* | tiberi nuntiabo *A*, tibi renuntio *V*, r. e. 2 *T* | fingit — 16 RENVNⁿTIABO *om. AV* || 15 ab eo *TC* || 16 praedixerit *B* | fore *om. B* | TIBI *om. B* | renuntio *B*, renuntio^{abo} *C*, r. *T* || 17 here *V*, herem *C*, h. *T*, *om. B* | fu. *B* | Res sillaba *A* | interdum apud ueteres *C* | <ut> interdum *A* || 18 et modo *V*, *om. TC* | RENVNⁿTIO — mihi *om. T* | pro a nuntio *V* || 19 renuntiate *A* | mihi] inde *V*

509 29 DAVI FACTVM CONSILIO AVT DOLIS commodius et magna cum invidia dixit 'Dauī', quam si 'meo' dixisset, ut Vergilius, cum Turnus incusaretur, ait (*Aen. XII 11*) 'nulla mora in Turno'.

510 30 1 PRORSVS A ME OPINIONEM 'prorsus' quasi porro 5 uersus, quod Graeci dicunt *μακράν*. 2 PRORSVS <quidam 'prorsus'> pro uere positum putant, ego pro eo quod est omnino. sunt qui coniunctionem uelint esse. 3 OPINIONEM TVAM HANC 'hanc tuam' cum taedio eius dixit, hoc est: nimis molestam, nimis suspicacem, nimis 10 accusatricem. — 4 Sic dixit 'hanc tuam', ut ille de *apibus* (*Verg. Geo. IV 22*) 'uere suo' et (*Aen. VI 641*) 'solemque suum, s. s. n.' — et in *Adelphis* (*IV 7, 36—37*) 'iam uero omitte, Demea, tuam istam iracundiam'.

511 31 1 AVDIVI ET CREDO locus communis, an famae cre- 15 dendum sit. 2 Bene subiunxit 'credo': non enim audisse statim credere est. 3 MVLTA CONCVRRVNT SIMVL QVI CONIECTVRAM HANC restat enim, ut multis concurrentibus signis una coniectura confletur.

1 <dicās> dauī B | consilio factum aut dolis C, c. f. a. d. T, factum c. a. d. V, om. B | commodius] cum odiis TC; inde cum odio Schopen || 2 quam] quod B, quasi C | si meo] sine eo B, sis in eo A, si sine eo TC V || 3 ut om. B | eum A | recusaretur T | ait] aut B, dixit TC, om. V || 4 mora] maiora TC || 5 a. me. opi. V, a me T, om. B | prorsus dett.,

om. ABTCV || 6 macran A, macra B, **** TV¹, .g. **** longum uel tractum

***** C, longum uel tractum V² (= dett.); *πρόσω* ed. pr. | PRORSVS — 7 uere om. T | quidam 'prorsus' add. Steph. | uere W. (cf. *Ad. V 3, 58* et glossas): quare *codd.*; *μακράν* Steph. | putatur ABV | ergo *codd.*, corr. Steph. || 8 uolunt V || 9 tuam] tu A, om. TC V | eius om. TC || 10 hoc — 11 dixit om. V | suspicacionem B || 11 Sic om. A || 12 et om. BV || 13 solem TC | s. s. n.] .S. N. A, h. s. n. TC, om. B | et ATCV, om. B; ut Schopen || 14 omite B | istam tuam B || 15 ET om.

TC || 16 non enim] non ^{enim} *hēnē* (corr. m. 2) C, enim modo V || 17 est om. V | CONCVRRVNT — 18 HANC] con. etc. B | que A || 18 hanc <f.> V, om. TC | enim] ante TC | ut *sser.* V² || 19 confletur V

- 512 **32** 1 IAM PRIMVM HAEC SE EX PAMPHILO a falso concepit, secundum quod credit, senex. 2 *Et* a summo ad imum et ex factis et ex dictis et ex rebus atque per-sonis sumit argumenta.
- 513 **33** POSTQVAM VIDET NVPTIAS DOMI PARARI eleganter 5 omisit, in cuius domo.
- 514 **34** MISSA EST ANCILLA ILICO quod Graeci dicunt *ἀ-τόθεν, ἀντῆ, ἀντοῦ*; nam loci significatio est, etiam breui-tatem temporis notans.
- 516 **36** 1 NIHIL MOVENTVR NVPTIAE non perturbabuntur 10 nuptiae. 2 MOVENTVR differuntur.
- 517 **37** QVID AIS CVM INTELLEXERAS quaqua se uerteret Daus, obuiam infestumque inuenit senem, et tamen uer-sute it obuiam et iam comprehensus elabitur.
- 519 **39** 1 QVIS IGITVR EVM AB ILLA ABSTRAXIT non frigide 15 intulit dixisse se, sed cum magna asseueratione. 2 *Et* 'abstraxit' proprie, ut supra (I 5, 8) 'me a Glycerio miserum abstrahat' et (*Verg. Aen. II 434—35*) 'diuellimur

1 HAEC — PAMPHILO] etc. B | hec *ex hoc corr.* C | SE *om.* V | a falso *om.* TC | concepit] 9. T | 2 secundum V, sed AB TC | Et] et V, est ABTC | a *in ras.* V² || 5 POSTQVAM — NVPTIAS *om.* B | uidit C, u. T | DOMI] d. T, *om.* C | apparari V, *om.* B || 6 omisit V, amisit TC | cuius *in ras.* V² || 7 missa ancilla est V, *om.* B | illico V, illico C || 8 *ἀτόθεν, ἀντῆ, ἀντοῦ Sabbad.*: aut o // INMA ThlΔUTO. A, ΔUTOΕΜΥΔΜThl-ΔUTO B, **** CV, *om.* T | temporis breuitatem B || 9 notans V, *necafis*; A, *om.* B | 10 NIHIL et NVPTIAE non *om.* B | pertur-babuntur V, perturbantur BTC || 11 nuptiae *om.* B | MOVENTVR *om.* B | differantur TC || 12 quis C | CVM INTELLEXERAS] o e in T, etc. B | quaqua Steph.: quāquā AB, qua TC, quo *in ras.* V² | uerterat C, uerteret V || 13 daus *sscr.* V², <pamphilo> daus B | et tamen] tam etiam TC || 14 it *in ras.* V², id A, ut C | etiam ABTC, ut *in ras.* V² | compensus (*sscr. m. 2*) C || 15 EVM — ABSTRAXIT] etc. B | ^{abs}extraxit V | non infrigide V || 16 ad-seueratione A, abseueratione (*in ass-corr.*) C || 17 ^{abs}extraxit V | a *om.* B || 18 abstrahat⁹ A | et] ut V | diuellimurus A

inde Iphitus et P. m.' 3 QVIS IGITVR EVM hoc sic audiendum est, quasi dicat 'dixi'.

521 41 1 POSTREMO ID MIHI DA NEGOTI de proiectione pueri pro foribus. 2 TV TAMEN IDEM 'idem' abundat.

3 Apud ueteres 'tamenidem' integrum fuit, unde apud nos et tandem et tamen natum est. sic et 'identidem' <iterum> iterumque dictum. 5

520 40 1 QVAM MISERE HANC AMARIT 'misere' ualde, nimis.

2 NVNC SIBI VXOREM EXPETIT oratorie pro eo quod non recusat, 'expetit'. 10

521 41 3 TV TAMEN IDEM 'tamen idem' aut pro tamen positum est aut pro tandem, ut <sit: tu tandem has nuptias> —

4 TV TAMEN IDEM HAS NVPTIAS ut caveatur ab appositione pueri ante ostium. — perge facere ita ut facis. 15

523 43 QVOD PARATO OPVS EST PARA diserte et Latine dixit 'quod parato opus est'.

524 44 1 NON IMPVLIT ME HAEC NVNC OMNINO VT CREDEREM 'non impulit' non persuasit, non perfecit, ut crederem Gly-

1 inde Iphitus et sscr. C² | Iphitus] a ficus A, inscius T | P. m.] pelias mecum BV | hoc om. V | sic audiendum] subaudiendum TC || 2 est om. B | dicat] d. B | dixit C || 3 da negotii <en> V, daue nageon A | de proiectione] pro dilectione C, productione ut vid. T || 4 TAMEN] tm̄ B | IDEM] idem V, idem idem A, id T || 5 idem om. V | unde <et> B || 6 nos et] nos TC | identidem iterum iterumque W. (duce Schoellio; cf. glossas): idem et eorumque codd. || 8 QVAM — AMARIT om. B | amare A | nimis om. B || 9 EXPETIT oratorie] expenatorie A, ex. amatorie B | pro eo] pro id B, proiei A || 11 <tu> tamen idem (2.) A, om. B | pro] per (del.) C, om. T || 12 tandem ex tamen corr. A | sit add. Steph.; tu — 13 nuptias add. W. || 13 TAMEN] m̄ T | IDEM] inde C | NVPTIAS] nup. B || 14 ab] ob A | ante] tm̄ (sscr. añ m. 2, quod etiam in mg. m. 1) C, apud ante V | hostium ABV, ociosum (sscr. hostium m. 2) C | perge — 16 PARA om. B || 16 quod V | diserte — 17 est om. T | disere A || 17 est <para> C || 18 NON — CREDEREM om. B | ME om. TC | NVNC OMNINO] omnino nunc V, nunc ATC || 19 non perfecit — 175, 1 peperisse om. B | perfecerit C | ut om. ATC | crederim TC

cerium peperisse. 2 *Et* cum dicit 'omnino', ostendit quaedam se credidisse, in quibusdam iam esse circumuentum. mire autem cautum capi inducit senem, ut crederet, quod Glycerium peperisset.

525 45 1 ATQVE HAVT SCIO AN QVAE DIXIT SINT VERA O. 5
quae praeterea <dixit> Dauus. 2 *Et* bene 'omnia', ut appareat senem multa credere uera esse, quae Dauus dixerit.

526 46 MVLTIO MAXIMVM EST 'multo' et comparatiuis <et superlatiuis> antiqui adiunxerunt. 10

527 47 QVOD MIHI POLLICITVS EST pollicitatio multarum rerum promissio est.

528 48 GNATO VXOREM subauditur 'ut det'.

529 49 1 QVID ALIAS 'quid' pro cur. 2 ALIAS alio tempore. 15

532 52 1 ATQVE ADEO IN IPSO TEMPORE in ipsa opportunitate, in ipso articulo. 2 ECCVM IPSVM OBVIAM <CHREMEM> continuo mutauit declinationem, ut 'iubeo Chremetem'.

1 periisse C; non peperisse *Hartman* | Et — dicit *om.* TC | Et cum] nec non A || 2 se quaedam BV | credisse C || 2 cautum in *mg.* C² | capit C | crederem A || 4 Gly. B | ^{non} peperisset (*sscr. m.* 2) V (= *det.*) || 5 ATQVE — VERA *om.* B | haud CV, h. T | AN] . a . TV | QVAE] quod A, q. TCV | DIXIT] d. AT CV | SINT VERA] s. u. TCV | o.] omnia B, *om.* C || 6 praeterea W.: postea *codd.* | dixit *add.* *Steph.* || 7 appareant A | uerba esse V, uerba (ante credere C) esse TC, herbatè A, uerba B || 8 dixisset V || 9 MVLTIO — EST *om.* B | et superlatiuis *sscr.* V² || 10 adiunxerunt antiqui B, antiqui affixerunt TC || 11 QVOD — EST *om.* B | quod V, quid C | mihi in *ras.* V² | pollicitatio pollicitaticus A || 12 promissio in *ras.* V² | est *om.* BTC || 13 nato B | VXOREM *om.* B | subauditur] scilicet B || 14 QVID ALIAS et pro *om.* B | ALIAS — 16 IPSO *om.* B | <.i.> alio V || 16 ATQVE — TEMPORE in *mg.* C² | ADEO IN] ad cum A, in T | in *om.* B | ipsa] ipso A, *om.* B || 17 in] .i. in V, *om.* B | particulo A | ECCVM — Chremetem *om.* B | & cum A, .e.c. T | obuiam *sscr.* C | CHREMEM *add.* *Westerh.*; cf. *Ter. DG* || 18 dictionem V | ut] et A; *del.* ?

3.

533 1 1 IVBEO CHREMETEM haec congressio duorum senum ad tale periculum adigit fabulam, ut id non uideatur consilio, sed euentu posse uitari: qui euentus est Critonis praesentia, nam nunc ex falsis fient uerae nuptiae.

*In glasse Iron-
tum ab. Iroa. Scola
Serr. Aen. 2, 3* 2 IVBEO CHREMETEM ferme aliquid iubere uelle est, — 5 'Iubeo' ergo: uolo. 3 Et deest 'saluere', quod opprimitur ab alterius personae interuentu. — ut Vergilius (Aen. V 386) 'reddique uiro' ^{prociore? chebare?} 4 Et μεταληπτικῶς, quia qui dicit 'salue', iubet: uolumus enim animo, iubemus uerbis. 5 TE IPSVM QVAEREBAM placabilis et lenis 10 amicus per totam fabulam inducitur Chremes, ut cognitioni ad ultimum interesse possit. 5 OPTATO ADVENIS 'optato' aduerbium est, ut Vergilius (Aen. X 405) 'ac uelut optato uentis'.

534 2 1 ALIQVOT ME ADIERVNT 'aliquot' hoc est: nec 15 multi nec pauci. 2 Et 'adierunt', non 'accesserunt', quia aditus arduus difficilisque est. 3 ADIERVNT quasi importune et interpellantes. 4 ADIERVNT sic alibi (II 1 14—15) 'Byrria, quid tibi uidetur? adeon ad eum?' 5 EX TE AVDITVM ut supra (II 1, 2) 'e Dauo audiui'. 20

1 chremētē A, chremem B || 2 adegit A, agit TC | uideatur non B, (non in mg. m. 2) V || 3 euentū A | uitari ex -re corr. C, nitari A, mutari in ras. V² || 4 fieri TC || 5 chremētē A, om. B | ferme Schoell: firme codd. | iubere uelle] nubere uellē A, iubere T; uelle iubere Schopen || 6 ergo et Et om. B | opprimitur A, obprimitur B, exprimitur TC, (ex in ras. m. 2) V || 7 ab in ras. V² | interuentum V || 8 redditque AC, reddit T | p. i.] promissa iuebant V, om. B | meta·ΔΝΜΙΤΤΩC A, ΜΕΤΔΛΗΜΤΙΡΩC B, metalenticos V, metallēticos (metell- T) TC || 9 qui sser. V² | enim uolumus TC | animo] enim T || 10 QVAEREBAM] quae· B || 11 cognitio C || 12 interesse V | Obtato aduenis A, om. B || 13 est — 14 uentis om. B || 14 ueluti C || 15 ALIQVOT — ADIERVNT] aliquid me alterum A, om. B | id est B || 16 Et om. BTC | adiere B || 17 abitus T | ardius A | est in mg. V², om. T | adiere B || 18 et om. V | ADIERVNT] adie non A | sic — 19 eum om. B || 19 quod C | adeon ad eum] ad ^{ex} hoc A || 20 abste C | ut — 177, 1 AVDITVM in mg. C² | supra] est C² | e om. A | <modo> audiui (a· T) TC

- 6 EX TE AVDITVM ergo non iam rumor, sed ueritas.
 535 3 1 ID VISO 'id' ob id. 2 VISO deest 'te'. 3 *Et*
 VISO ad uidendum uenio. 4 TVNE AN ILLI INSANIANT
 tu insanis, si dixisti, illi insaniunt, si non audita referunt.
 536 4 1 AVSCVLTA PAVCIS et 'paucis' et 'pauca' legitur. 5
 2 ET QUID EGO TE VELIM a docilitate.
 538 6 1 PER TE DEOS ORO ordo: per deos te oro, ut
 Vergilius (*Aen. XII 56*) 'per has ego te'. 2 ET NO-
 STRAM AMICITIAM CHREMES legitur et 'Chreme'.
 539 7 1 QVAE INCEPTA A PARVIS CVM AETATE mire ait 'in-10
 cepta a paruis cum aetate', ut ostendat non nuper cogni-
 tam amicitiam sed antiquam, ut (*Verg. Aen. III 82*)
 'ueterem Anchisen a. a.'; idem alibi (*Aen. XI 537—38*)
 'neque enim nouus iste D. u. a.' 2 ACCREVIT ut supra
 (*III 2, 14*) 'accurate': 'ad' praepositione familiariter 51
 utitur. 3 ADCREVIT hinc Vergilius (*Ecl. X 54*) 'crescent
 illae, crescetis a.'
 540 8 1 PERQVE VNICAM GNATAM T. ET M. G. ineptum est

1 AVDITVM] au. B | non] nam A | iam om. V || 2 ID VISO
 om. B | deest] scilicet B | te om. V | *Et Schopen:* ut *BTCV*,
 ne A || 3 ad imitendum A; ad intuendum *Schoell* | tune *sscr. V*²
 tu *BTC*, om. A | INSANIANT om. B || 4 non om. B | auditum
 V || 5 A^usculta C, om. B | PAVCIS] pau. B, pacis A | et 1. *sscr.*
 C² | paucis] pauci sunt A || 6 uelim <et quod tu quaeris scies>
 B | adutilitate A || 7 te des oro A, <ego> te deos oro V, om.
 B | ordo <est> TC, credo A | te per deos TC | ut om.
 B || 8 te <lacrimas> V, om. A | et inra miciciam A, et B ||
 9 CHREMES] cremes B, Chremen C, c. *ATV* | et — 12 ami-
 citiam om. A | et creme legitur B | chremem C, chreme^s (*sscr.*
 m. 2) V || 10 QVAE INCEPTA om. B | quae ex quasi *corr. C* | a pueris
 V | CVM AETATE om. B | iure V | ait] autem TC || 11 pueris *BTV*,
 (*in mg. paruis, deinde del.*) C | cognitam *TCV*, agita B; coitam
Steph.; coniugatam *Schoell* || 13 anchisem *BV*, anchise. N. A, an-
 chisem (-en T). n. TC | a. a.] agnoscit amicum *BV* | <et>
 idem V | idem — 14 u. a. om. B || 14 d. n. a. V, u. a. TC
 acereuerit C, acreuit B || 15 acurate B, accurate V, accurat
 T; *imperativum putabat pro curate!* | ad] a AC, om. T | prae-
 positionem B || 16 nititur AB | acreuit B | hic T, om. B |
 crescere C || 17 ille *ABC* | crescentis B, crescit A, credetis
 TC | a.] amores *BV*, a. amare A, (*ex -ore corr.*) C, amare T ||
 18 g. t. e. m. g. V, etc. B

sic adiurare aliquem: per salutem filii mei, ut facias id, quod te rogo! sed hic caute subiunxit 'cuius tibi potestas summa seruandi datur': in tua est, inquit, potestate et tuus est.

2 Haec ergo obtestatio dicitur, cum per eas res adiuramus aliquem, de quibus agitur causa, ut (Verg. Aen. II 431) 'Iliaci cineres et f. e. m.'; idem alibi (Aen. X 45—46) 'per euersae, g. f. Troiae excidia obtestor'.

542 **10** 1 VT ME ADIVVES IN HAC RE ATQVE ITA petitio est. 2 NVPTIAE VT FVERANT FVTVRAE F. breuiter et Latine. et hoc genus compositionis ueteres non uitabant. 10

543 **11** AH NE ME OBSECRΑ τῷ ἑλληνισμῷ μὴ λιπένεε, μὴ μάχου, pro 'ne obsecres'.

544 **12** QVASI HOC TE ORANDO IMPETRARE OPORTEAT haec plena uox est et caritatis et officii; quod enim amicus ab amico petit, iustum esse debet, nec pro eo, quod est iustum, supplicare oportet.

545 **13** 1 ALIVM ESSE CENSES NVNC ME ATQVE OLIM CVM DABAM nos dicimus cum darem. Vergilius (Aen. IV 597)

1 si^c (sscr. m. 2) adiurarem V, adiurare sic B | mei] cie- A || 2 sed sscr. C¹ [hic T, hinc ABC, hoc V; huic ed. pr. | caute W: autem ABTC, autem V, om. dett.; etiam ed. pr. || 3 summa datur seruandi C, s. d. s. T, s. s. id V | est <manu> inquit^{et} (sscr. m. 2) V, inquit B || 4 obstentatio (obtestatio sscr. m. 2) C, ptâtem T || 6 Iliaci] abaci AB, abaci V, ylia T, ilia in C | et — m.] et P. E. M. AV, **** B | idem] id est A || 7 peruersae AB, per ensem TC | g. f.] genitor fumantia V, g. B | troye TC | exidicia A, et excidia TC || 8 VT — 9 NVPTIAE om. B | ITA — 9 est W. (duce Schopeno): ipsam petitionem (ptâtem T) codd. || 9 F.] fiant BC, om. V || 10 et om. TC | non om. B | mutabant AB || 11 AH NE ME om. B | Ha C | obsecrant A, obsequâra C, ob. T | τῷ — μάχου Pithoeus: T. ΘΔΔ. HNIC Mon. M. h. N. ΔΙ. ΤΑΝΕΡΕΜΝΔΑCΟR. A, **** TCV, om. B; Menander pro μὴ μάχου Jacobs || 12 me V, om. B || 13 QVASI — TE om. B | te hoc C, t. h. T, te V | IMPETRARE OPORTEAT] im. o. B, im o. V, i. o. T || 14 plena uox est in ras. V², est uox plena B | et Karitas et officia C, caritatis et officii B | enim om. V || 15 esse iustus C | ne AC | quod <non> B || 16 oportet sscr. V² || 17 ALIVM — OLIM om. B | CENSES — 18 DABAM] c. n. m. a. o. c. d. V | ME om. TC | CVM] nunc A || 18 nos om. B

'tum decuit, cum scepra dabas. e. d. f. q.' 2 *Et nota*
'olim' pro nuper. 3 ALIVM ESSE CENSES NVNC ME NON
persona, sed rei condicio commutata est.

546 14 1 SI IN REM EST VTRIQVE VT FIANΤ τῷ δευτέρῳ
συλλογισμῷ praeue proposuit, ut recte replicaret. hic syllo- 5
gismus negatiuus dicitur, nam in secundo λήμματα negat,
quod prius dixit, 'sed si ex ea re plus mali est quam com-
modi'. 2 SI IN RE EST VTRIQVE ab utili argumentum.

3 SI IN RE EST VTRIQVE utrumque de duobus constat.

4 Bene 'utrique': mihi et tibi, non alteri utile, alteri 10
inutile.

547 15 1 SED SI EX EA RE id est nuptiarum. 2 Mu-
tauit numerum, ex plurali singularem: 'fiant' 'ex ea re'.

548 16 IN COMMVNE <VT C.> id est: ex aequali provide

549 17 QVASI SI ILLA TVA SIT PAMPHILIQVE EGO SIM PATER 15
nota suauiissimam uarietatem; non enim dicit 'quasi illa
tua sit et ille meus'.

1 scepra dabas] s. d. A | e. d. f. q. (en dextra fidesque
Steph.) W.: et (e. T) u. q3. f. TC, et (om. B) uentosque fu-
rentis (-tes B) ABV | *Et nota om. B* || 2 pro] que T | ESSE —
ME] esse c. n. m. V, om. B || 3 persone TC | mutata est B,
est commutata TC || 4 SI IN] sunt A | FIANΤ] f. TB | TΩ. ΔΕΥ.
ΙΕ. ΡΩ. CΥ. ΔΔ. ΟΙ. CΜ. Ω A, TΩ. ΔΕΥ. ΤΕΡ. ΡΩ. CΥ. ΔΟ. ΤΙ. CΜ. Ω B, τῷ δευ-
τέρῳ συλλογισμῷ M⁴, * * * * * TC V || 5 praeue proposuit V,
praeue posuit B, praeue cōposuit (in mg. pro) C | recta A | hoc
A | syllogismi A, sillogismos C || 6 negatiuus ed. pr.: negius
ABC(T?), negans V | ΔΝΜΜΑΤΗΝΕΓΑΤ (post dixit) B, lem-
mate ΔΝΜ. Μ. Δ. ΤΝΝ. ΕΓΑΤ A, . a. h. (n. T) m. m. at. h.
ne. (ex en. corr. C) g. at TC, ἀνελλήγῃ M⁴, * * * * * V ||
7 sed — 10 Bene om. B | re om. AV | malis est A || 8 in rem
V | argumentum ab utili — 9 utrique <scilicet> in mg. V² |
sim re est A, om. TC || 9 VTRIQVE om. C | utrumque CV², utrum
A, om. T; uterque *Steph.*, utrique *Schopen* || 10 <et> bene V² |
non] cum V | utile alteri inutile V, inutile ATC, bonum
alteri malum B || 12 SED SI om. B | id est om. C || 13 singu-
larem ex plurali B | fiant — 14 provide om. B | re om. C ||
14 commune ex -ni corr. V² | proinde A, provide V || 15 si
om. B | SIT — PATER] sit p. q. e. s. p. V, etc. B || 16 nota om.
B | suauiissima B | uarietas B, ueritatem CV, uirtutem T |
non] nun A | enim om. ABV | dicit] dū A, om. TC | illa B,
om. rel. || 17 et om. TC | ulle metus A

- 550 18 1 IMMO ITA VOLO quia utile est, quia 'in re est' (v. 14) 2 ITAQVE POSTVLO 'itaque' modo duae partes orationis sunt, ut in Hecyra (II 1, 10) 'itaque una inter nos agere aetatem liceat'.
- 551 19 NISI IPSA RES MONEAT bene intulit 'moneat', non 5 'postulet', quia 'postulo' praetulit.
- 552 20 1 IRAE SVNT INTER GLYCERIVM ET GNATVM hoc laeto vultu pronuntiat Simo, — 2 *Et hoc a possibili est.* — loquitur enim apud eum, ex quo audierat Pamphilum pro uxore habere hanc peregrinam. — 3 *AVDIO 10 ironia: mox 'fabulae.'* — et hic paulo sapientior inducitur et minus obnoxius dolis.
- 554 22 PROFECTO SIC EST 'profecto' confirmatio est.
- 555 23 1 AMANTIVM IRAE sententia *γνωμική*, in qua a specie receditur et in omnes aliquid dicitur. 2 *Παροι- 15 μία. est autem sine auctore sententia.* 3 INTEGRATIO instauratio.
- 556 24 ID TE ORO deest 'ob', ut sit: ob id, ut Vergilius (*Aen. II 141—43*) 'quod te per superos . . . oro'.
- 558 26 PRIVS QVAM HARVM invidiosius 'harum', cum una 20 sit, ut in Eunucho (*I 1, 3*) 'non perpeti meretricum e.?'

1 IMMO — 6 praetulit *om. B* || 2 POSTVLO itaque *om. AV* || 3 echira *V*, -rra *T* | unam *TC*, a. *V* || 4 aetatem agere *TC* || 5 bene — 6 postulet *TC*: non po<stulem bene — moneat non po<(in *mg. m. 2*)>stulem *V*, non postulet *AB* || 6 protulit *TC* || 7 IRAE] ir. *B* | sunt in *g.* et gnatum *V*, *om. B* || 8 leto *ex loco corr. V²* | simo pronuntiat *B* | a *om. A* | possibile *TC* || 9 est *om. T* | eum] enim *A* || 10 pro ux. *B* | hanc] hana *A* || 11 yronia *BTCV*, troni & *A* | sapientior *V* || 13 PROFECTO — EST *om. B* || 14 ΓΝΩΜΙΚΗ *B*, ΠΝΩΜΙΚΗ. *A*, γνωμική *M⁴*, **** *CV*, *om. T* | in qua *a*] in qua *B*, in qua *A*, q̄z *C*, qua *T* || 15 specie] spem *BC* | et *om. V* | aliquod *V* | ΠΔΡΟΙΜΙΑ *B*, ΠΔΡΟΕΙΜΙΑ *A*, παροιμία *M⁴*, **** *CV*, *om. T* || 16 est *om. V* | autem] enim *TC* | auctoritate (-tis *T*) *TC* | integrocio *A* || 18 ID TE] Item *A* | TE — sit *om. B* | ut *om. B* | Vergilius] Vir. a. *C* || 20 HARVM] hic *TC* | invidiosus *B*, invidiosus *A* | una] ima *A* || 21 ut *B*, sic in *mg. V²*, *om. ATC* | in *om. T* | in eunucho non perpeti *V* | perpeti] ppa *B* | c.] contumelias *BV*, *om. TC*

- 559 27 REDVCVNT ANIMVM AE. hoc ut supra (*I* 2, 22) 'ipsum
animum aegrotum ad d. p. p. a.'
- 560 28 VXOREM DEMVS ἡθικῶς 'demus', ut in Heautonti-
morumeno (*III* 1, 67—68) 'quo modo minimo periculo id
demus adulescentulo'.
- 564 32 1 NEQVE ILLVM HANC PERPETVO amphiboliam de
industria posuit. 2 Aut utrumque significat.
- 565 33 NISI PERICVLVM FECERIS temptamentum. Cicero
(*div. in Caecil.* 8, 27) 'aut tute tui p. f.?'; idem Terentius
(*Eun.* *III* 2, 23) 'fac periculum in l.'
- 566 34 AT ISTVC PERICVLVM memorabile dictum nimis et
id, quod merito in prouerbium cesserit.
- 568 36 SI EVENIAT QVOD DI PROHIBEANT παρένθεσις per
εὐφημισμὸν.
- 569 37 AT SI CORRIGETVR QVOT C. V. alter est syllogismus 15
per contraria lemmata et ipse negatiuus.
- 570 38 1 PRINCIPIO AMICO FILIVM R. 'principio' nec in-

1 REDVCVNT — 2 a. om. B | Reducant TC | AE.] et AV, om. TC ||
2 ad d.] A · d · d · A, ad deteriorem V || 3 ΗΕΙΚΩC A, ΗΘΙROC
B, ἡθικῶς M⁴, * * * * TC, om. V | demus om. B | ut] ait A |
in om. B | he aut intimeu menon A, eautonturum⁹ B, auton-
tumerumenos V, eutontū T, ueton · C || 4 ^{id} minimo (*sscr. m. 2*)
V, minio T | periculo om. B || 5 demnis A || 6 NEQVE — PER-
PETVO] non posse arbi · B | amphiboloia C, -logia T || 7 aut —
significat] ut — significet *Schopen*; fort. (posuit.) ita utr- sign- |
iterumque TC || 8 NISI — 11 AT om. B | periculosum A | ten-
tamentum TV || 9 aut] autem *codd.*; sed *Cic.* | tute — f.]
tute · tun · P · P · A, tute tui ^{q · f.} p³ · (sscr. m. 2) V, tu · te ·
(ce · C) t · q · f · TC || 10 l.] litteris TC V || 11 ast TC | PERI-
CVLVM] in f · f · gr · ē (g · e · T) TC | mirabile TC | nimis] animus
TC || 13 eueniant V, ueniat TC | dii CV | prohi · B | paren-
thesis (-tisis T) *codd.* | per] pro C || 14 eufemismon (eufem- C)
codd. || 15 <dicessio> at B | si] sic A | corrogetur B, corrigetur^a
(*corr. m. 2*) V, c · T | qvot — v.] q · c · u · B, q · co · in TC |
silogismus C || 16 lemmata A, limi * * TC, entimemata in ras.
V² | ipse] est in ras. V² | negatiuus in ras. V², negius AB
C(T?) || 17 AMICO — R.] etc · B | filium re · C, f · r · T, f · i · r ·
V | principio om. B

- tulit 'secundo'. 2 RESTITVERIS . . . INVENIES ergo ἀνακόλουθον duplex. 3 AMICO FILIVM ab honesto.
- 572 40 1 QUID ISTIC SI ITA ANIMVM I. E. V. 'quid istic?' concedentis et ueluti uicti uerbum, tamquam si diceret 'quid?' 2 Abundat 'istic'. 3 Vel potius 'quid istic?' significat hominem de loco ac de sententia secedere, ut e contrario perstare ac resistere dicitur, qui aliquid negat. 4 SI ID ANIMVM INDVXISTI legitur et 'animum induxisti' et 'animum induxti', sed illud plenum est, hoc per metaplasmum συγκοπήν diminuitur. 10
- 576 44 1 IPSVS MIHI DAVVS QVI I. E. E. C. DIXIT est commendatio testis, ut (II 1, 2) 'in foro modo e Dauo audiui'. 2 Ergo 'ipsus' quasi qui maxime sciat.
- 579 47 TVTE ADEO IAM EIVS AVDIES VERBA 'adeo' modo παρέλκεται [et abundat], ut Vergilius (Geo. I 24 — 25) 15 'tuque adeo, quem mox quae s. h. d. c. i. e.'
- 580 48 ATQVE ECCVM VIDEO 'eccum' quasi ecce eum,

1 restituēris inuenis V | anacoluton A, anacoliton B, anacolatōn (corr. m. 2) V, anochotim TC || 2 QUID — v. om. BTC | istio A | si — v.] si ita ī a · ī V || 5 quid 2. om. TC || 6 significat (signt^{em} C) istic TC | ac de] et TC | decedere V (cf. Ad. I 1, 53) || 7 e sscr. C² | prestare C || 8 SI — ANIMVM om. B | ID] ITA? | INDVXISTI] inducti sis A, induxi TC | <in> animum AV, (sscr.) B || 9 induxisti] induxi C, industi T, induxti AB | et — induxti om. BT | animum om. C | induxisti ACV || 10 metaplasmum ABV, methaplasā (-flasmā T) TC | syncopē A, sincopen TCV, syncopam B | deminuitur ex dim-corr. A, diminutum V || 11 IPSVS — c. om. B | ipsius A | QVI — DIXIT] qui i · c · c · e · d · V, q · ē · i · e · e · c · dixit C, q · e · c · d · T | <dixit> est B, om. TC || 12 in foro] apud foro V; apud forum Ter. || 13 IPSIUS A | qui sscr. V² || 14 TVTE om. B | IAM — VERBA] iam eius a · u · C, i · e · a · u · T, i · e · a · V, iam B | adeo om. C || 15 ΠΔΡΕΔΡΕΤΔΥ AB, **** TCV | et (om. TC) abundat secl. W. || 16 tuque V, tu quoque C | quem — e ·] quem mox quae sint habitura deorum consilia incertum est B, quemque · S · h · DI · C · IE · A, quae meque s · h · d · c · u · V, quemque TC || 17 Atque et cum uideo A, om. B | et cum A | quasi om. B

ueteres dixerunt, <ut> eccillum, quod apertius significat
ecce illum et obscurius ellum.

4.

580 1 1 AD TE IBAM QVIDNAM ID EST CVR VXOR Dauus
ut recte scribatur, Dauos scribendum est, quia nulla li-
tera uocalis geminata unam syllabam facit. sed quia 5
ambiguitas uitanda est nominatiui singularis et accusatiui
pluralis, necessario pro hac regula digamma utimur et
scribimus Da ρ us ser ρ us ful ρ us cor ρ us (= I 2, 2).

2 AD TE IBAM QVIDNAM hic locus est, in quo iam ad
discrimen mali perducta comoedia in meliorem partem iam 10
incipit inclinare.

582 3 1 EGO DVDM NON NIHIL VERITVS SVM semper grauis
orationis inceptio est, quae exordium sumit a pronomine
'ego', ut (*Verg. Aen. IV 333—34*) 'ego te quae p. f. e. u.'
<et> (*Ter. Andr. I 1, 8*) 'ego postquam te e.' 2 EGO 15
DVDM NON NIHIL VERITVS SVM aduerbia temporis aut certa
sunt, ut hodie cras, aut incerta, ut dudum nuper.

1 ueterē A | ut *add. W.* | eccillum *W.*: ecciuum & cuius
illum A, ecciuum ecciuus ellum B, ecciuum ecciuus ellum
V, et cuius et cuium ellum TC | significat *ex signū corr. A*;
sonat? | quod — ellum] obscurius ecce illum apertius B || 3 AD
— 4 scribatur] daum *ut vid. B* | quodnam id est uxor cur V ||
4 dauus A | littera *om. B* || 5 geminatā A | una C | facit
ante unam V, post unam TC || 6 utanda A | nominatiuus *et*
accusatiuus AB || 7 necessario *ex necesse corr. C* | utitur TC |
et dett., om. ABTCV || 8 scribentes B, *om. TC* | dauus
seruus (ceruus V) uul ρ us coruus (cor- *om. B*) *codd., corr.*
Steph. || 9 QVIDNAM] q. n. T, qa B || 10 mali *ex -le corr. V²* |
in C², ad C¹ | iam *del. Schopen* || 11 internare T, declinare
V || 12 <iam> dudum B | NON — SVM] etc. B | non *sser. C¹* ||
13 inceptio orationis (*est om.*) TC | quia T || 14 ego *om. V* |
quae — u.] quae plurima fando e. u. V, p. q. f. ero. TC,
quae etc. B || 15 et *add. Steph.* | ego *sser. C¹* | te postquam
BV | e.] .i. A, emi B, emi a. C, e. a. T, *om. V* || 16 DVDM
om. B | NON NIHIL *om. TC* | aduerbia — 184, 2 SVM *om. TC* ||
17 <et> cras B

itaque incertis additur tempus, ut iam dudum, nunc nuper. 3 NON NIHIL VERITVS SVM D. ABS T. N. F. breuiter pro: ueritus sum, ne quid abs te fieret. sic et supra (I 1, 79) 'metui a Chryside' et Cicero (*pro Mur. 1, 1*) 'quae preatus sum ab dis immortalibus' pro eo quod est: 5 quae ab dis petii preatus eos.

584 5 PROPTEREA QVOD AMAT FILIVS totum cum extenuatione protulit, tamquam qui satisfactum uoluerit Dauo ob comprobata[m] fidem eius.

586 7 1 NAM PROPEMODVM HABEO IAM ridicula dilatio eius 10 rei, quae iamdudum nota est audituro. 2 NAM PROPEMODVM HABEO IAM hoc est: prope modum, cuius auctium est admodum.

587 8 SED EA GRATIA SIMVLAVI gratiam pro causa posuit noue. 15

588 9 SIC RES EST quod Graeci dicunt οὕτως ἔχει.

591 12 NVMNAM PERIMVS 'nam' παρέλκεται, ut quisnam.

592 13 1 QVIDNAM AVDIO legitur et 'audiam'; Menander enim sic ait 'τί ποτ' ἀκούσομαι;' 2 OCCIDI HEM QVID

*i. quidam
legunt: uoluerit
Ann. Reg. 25*

1 aditur A | <certum (*in mg. m. 2*)> tempus V | didum A ||
2 NON — D. om. B | D. — F. | D abs ten · F; A, d · abste · n · f · TC, a te n · f · V, abste ne faceres <idem> B || 3 pro om. C | sic et] sic eos A, sicut TC, sic B | et om. BTC || 4 <ei> metui TC | a cryside B, · ACHRISDE · A || 5 quae] qui ATC | ab] a ATCV || 6 diis TC V | sim mortalibus A | ab his ABTC, ab iis V; *corr. Steph.* || 7 PROPTEREA QVOD] quod uolgens etc · B | amet V || 9 probatam V, 9probatam C | fidem C || 10 <tibi> iam habeo <fidem> B | IAM — 12 HABEO *in mg. V* || 11 quae om. TC | audituro (*vel -turibus*) B, audire TC | propemo · B || 12 id est B | auctium W.: accusatium B, accusatm A, actium C(T?), satisfactum V || 14 SED — 15 noue] gratia causa B | gratiam] p̄m̄ T || 16 ΟΥΤΩC AB, οὕτω M⁴, * * * CV, om. T | ἔχει *Steph.*: ἐστὶ M⁴, om. *vell.*; χάρ · ed. pr. || 17 ΝΔ ΝΔΡΕΛΚΗΤΔΕ · A, ΝΔΠΔΡΕΛΡΗΤΔΕ B, nam παρέλκεται M⁴, nam * * * CV, om. T | quidnam ex -non *corr. V*², om. B || 18 legitur et] uel B | τί ποτ' ἀκούσομαι *Dziatzko*: ΠΡΟΤΟΝΚΥΜΕ · A, ΠΡΟΤΟΝΡΥΔΙΕ B, * * * CV, om. T; τί δή ποτ' ἀκούσω; *Steph.* || 19 occid · B | HEM] hoc est AV | quod V

DIXTI bene usus est παραμοίω 'occi'di' et 'optime', ut similitudine falleret audientem.

593 14 NVNC PER HVNC Chremem scilicet.

594 15 IBO ATQVE HVC RENVTIO uarie 'ibo' et 'renuntio'.

595 16 1 NVNC TE ORO DAVE 'te' id est: per quem stat 5

summa negotii. 2 *Et* modo magis uere rogat quam tunc, cum ait (*I 2, 19*) 'dehinc postulo siue aequum est te oro, Daue'; ibi enim ironia latet, cum dicit 'siue aequum est'. 3 QVONIAM SOLVS MIHI EFFECISTI NON

'fecisti': est enim efficere perficere faciendo. 4 *Et* 10 bene 'has': quarum causa laboro.

596 17 1 EGO VERO SOLVS διλογία. 2 *Et* hoc ad in-
crepationem, non ad confirmationem. 3 SOLVS id est:

cui non assentiebat Pamphilus. 4 PORRO ENITERE 'porro'
in futurum, deinceps. 4 Futuri temporis aduerbium aut 15
hortantis, ut (*Verg. Aen. IX 190*) '<percipe> porro, q. d.'

6 ENITERE elabora, quasi difficile sit et conatu opus.

597 18 1 FACIAM HERCLE SEDVLO productiones sunt comici

1 dixtim *A*, dix · *B* | est *om. B* | ΠΔΡΟΜΟΩ *AB*, παρο-
μοίω *M*⁴, * * * *CV*, *om. T* | <dixit> ut *V* || 2 simulatione *V* ||
3 NVNC PER *om. B* | chremetem scilicet (*ex sed corr. C*) *TC*,
scilicet per chremetem *V*, cremem *B* || 4 IBO — 5 TE *om. B* |
bo (!) *A* | huic *TC* | uarie — renuntio *om. AV*¹, *in mg. add.*
*V*² || 5 te *om. B* | id est] id *A*, *om. TC* || 6 modo *ex non*
*corr. V*² | rogat *V* | quam — 7 cum *om. T* || 7 de hic *C* | siue
V, si *TC* | est *om. A* || 8 te oro Daue *om. V* | ibi — 9 est
*in mg. V*² | ubi *TC* | ironia *Schopen*: iracundia (*post latet V*²)
codd. | siue] si *TV*², *om. C* || 9 QVONIAM — MIHI *om. B* | non]
· i · ω *V* || 10 est] et *ABV* | <in> faciendo *B* || 11 labore
A || 12 διλογία *W.* (*cf. ad Eun. V 8, 59*): διλογία *A*, αλλογία
*M*⁴, ironia (*in mg.*) *B*, * * * * *CV*, *om. T* | ad] non *C* || 13 est
om. C || 14 consentiebat *V*, ads- *A* | PORRO ENITERE *om. B* || 15 aut
hortantis *W.*: adorantis *ATC*,^{et} adhortantis (*sser. m. 2*) *V*, ad-
hortantis *B*; uel adhortantis *ed. pr.* || 16 porro q · d · (*coll. Serv.*)
Schoell: porro q · q · q · (q · q · qī *C*, q · q · *T*, q · q · q3 *V*); porro
Quirites *Lindenbr.*; de *Laberii uersu* (*Ribb. com.*³ p. 361) 'porro,
Quirites! libertatem perdimus' cogitat *Schopen* || 17 eniteri *T* |
elabore *T*, labora *C*, *om. B* | quia *V* | sit — opus *om. B* | et]
ut *T* || 18 FACIAM] fa · *B* | productiones — 186, 1 sedulo *om. TC* |
comici *sti*¹¹ hercle sedulo *V*

stili 'hercle sedulo' ad fucum orationis positae. 2 POTES NVNC DVM ANIMVS INRITATVS EST a possibili argumentum.

3 DVM ANIMVS INRITATVS quia dixerat (III 3, 20) 'irae sunt inter Glycerium et gnatum'. 4 IRRITATVS EST ira commotus, ut in Phormione (II 1, 10). ducitur autem uerbum a canibus, qui restrictis dentibus hanc litteram imitantur.

598 19 1 QUIESCAS pro 'quiesce' imperatiui modi, ne iniuriosum uideretur. 2 AGE IGITVR 'age' aut dic, ut est (Hec. IV 4, 64) 'egi atque orai tecum', aut aduerbium 10 est hortandi. 3 QUIESCAS pro 'quiesce'. 4 Aut deest 'uolo' aut 'facito'. 5 MIRVM NI DOMI EST aestimationem intulit rō certum fugiens. et est compositum quasi miror.

6 MIRVM NI DOMI EST compositum est quasi: hoc miror, ni domi est. 7 Caute seruus callidam interrogationem 15 senis paratus excepit: memor simulatae discordiae cum amica fingit non se eum alibi esse suspicari quam domi.

fucum

1 hercle A | fucum T, fucum A, fuccum BC, futurum V ||
 2 NVNC — EST om. B | DVM — argumentum om. TC | irritatus
 irritatus
 V || 3 irritatus <est> V, iratus (sscr. m. 2) C, i. T, irritatus
 <·i·ira commotus> B (cf. infra) | qua B || 4 gly· et pam· B |
 irritatus
 IRRITATVS — 5 Phormione om. B | inritatus A, iratus (sscr.
 m. 2) C || 5 commotus] prouocatus TC | formione AC, sermone
 V | dicitur TC || 6 autem om. B | <hoc> uerbum post canibus
 B, om. C | retractis C || 7 imitantur V, irritatur (iri- T) TC ||
 8 pro] id est TC | conquiesce TC | imperatiui modi om. B |
 iniuriosum V || 9 uideatur V, uideretur <imperare> B | AGE
 ait A | aut om. TC || 10 aegi atque A, agitque V, egi et TC
 ore itentum (nit- T) TC, omnia tecum V | aut om. T || 11 est
 ortandi A, est orandi TC, hortandi est V | quiescas ex -ce
 corr. C | Aut] uel B || 12 uolo] modo TC | fco^{it} C | NI om. A |
 domi] dodolendi C, d·dol- T | existimationem B, extim- T,
 (-ne) C || 13 intulto TC | rō certum W. cum Schoellio (cf. TC):
 incertum codd. | fugiens] fingens V² || 14 MIRVM] miror V | NI
 om. A | quasi om. V | hoc miror ni] hoc est miror ni (mironi
 A) ABC(T), hoc miror est ni V || 15 Caute] hanc TC | senis
 interrogationem V || 16 excipit T || 17 se in mg. C², eē C¹ |
 alibi eum TC

- 599 20 1 DICAM EADEM ILLI in aliis 'idem' scriptum est. quod si est, pro item accipiamus. 2 An: ego idem? an pro item? 3 NVLLVS SVM plus est nullum esse quam perisse; nam qui perit, uel corpus habet reliquum, qui uero nullus est, ita non est, ac si non natus sit. 5
- 600 21 1 QUID CAUSAE EST QVIN HINC AD P. R. P. V. bene 'recta': ut uel corporis impulsionem lucri faciam. 2 Aut 'recta': ut <non> eam ad precatorem aut ad Pamphilum. 3 Bene 'proficiscar': proficisci enim in rem aegram et difficilem dicimus. 4 Et 'recta uia' plene dixit, non 10 tantum 'recta'. 5 QVIN HINC id est ex hoc loco.
- 601 22 1 NIHIL EST PRECI LOCI RELICTVM subiungit ergo causas, cur proficiscatur in pistrinum. 2 NIHIL EST PRECI quia praedixit senex. 3 IAM PERTURBAVI o. allocutio, in qua quid metuat quid uelit palam est. 15
- 602 23 1 ERVM FEFELLI haec enumeratio causarum est, qua magnifice exaggerauit errores suos. 2 IN NVPTIAS CONIECI E. F. nec 'inmisi' sed 'conieci', quod

1 ILLI — est] uel idem B | aliis V | idem V, om. TC ||
 3 an om. TC | SVM et est om. B || 4 periisse BV | uel sscr. C¹, om. V || 5 non est] est BV | natus non BTCV | est B, esset (in mg. aliter sit) C || 6 quid — v.] recta B | QVIN] qui nunc TC | hunc A, h. V, om. C | AD] a. V, in TC | P. — v.]

pistrinum re prof v^c C | v. om. V || 7 recta ut] recta BTC, nam V | impulsione V | lucro AB, lucrōⁱ (corr. m. 2) V, lustrī TC | Aut] ut TC || 8 non add. Steph. | peccatorem ATC || 9 bene — enim] bene proficisci quia proficisci est B || 10 Et] ad T | plene Schopen: plena TC, plana ABV | dicitur C | non om. T || 11 recta om. TC | QVIN et id est om. B || 12 EST — ergo] etc. B | pretij (in mg. aliter preci) C | LOCI] lo C || 13 causasas A | cur TCV, quare B, curilitas A; cur ilico? | in pristinum A, ad pistrinum V, subiungit B | PRECI om. V || 14 quia] quod TC | perturbauī omnia V, perturbatio A | o.] omnia BTC | adlocutio AV || 15 quōd metuat^{et} quōdⁱ (corr. m. 2) V | palam] manifestum TC || 16 herum V | pe felli A, fe. B | est om. B || 17 quā AC, q T | exaggerat B | erroris^e A | IN — 18 F.] inieci B || 18 CONIECI] c. V | E. F.] ēe. F. A, h. f. V, pamphilum C, P. p. T

impetum iniuriamque significat. 3 ERILEM FILIVM τρόφιμον.

- 603 24 1 FECI HODIE VT FIERENT <nec solum> 'feci', uerum etiam addidit tempus 'hodie', ut ne diecula quidem eius sit quod fecerit mali. 2 INSUPERANTE HOC ATQVE INVITO 5 'insuperante' et 'inuito': duplex offensio.
- 604 25 EM ASTVTIAS bona ironia pluraliter dixit 'astutias' quasi is qui abundet astutiis, ut ei non una sufficeret.
- 606 27 1 VTINAM MIHI ALIQVID ESSET H. Q. N. M. P. D. non dixit 'gladium' aut 'laqueum', ne esset tragicum. 10 2 Ergo bene pressit dicens 'praecipitem darem'.

5.

- 607 1 1 VBI ILLIC EST S. Q. M. P. haec scaena cuius perturbationis esse debeat, iam supra (II 3) praestruxit poeta, cum ad consentiendum Daui consilio tardum Pamphilum faceret. 2 VBI ILLIC EST SCELVS accusatio. 3 VBI 15 ILLIC EST SCELVS nimium terribile est saeuire, antequam uideas eum, contra quem irasceris. 4 VBI ILLIC EST S. Q. M. ad intellectum, non ad uerba redegit. et est

1 et iniuriam TC | herilem V | fi. B | ΤΡΟΦΕΙΜΟΝ A, ΤΟΡΟΦΕΙΜΟΝ B, τρόφιμον M⁴, *** CV, om. T || 3 FECI — FIERENT om. B | FECI om. TC | nec solum add. Steph. (ne dum dett.) || 4 hodie tempus ATCV | dieculam TC | qui de me iussit TC, eius sit B || 5 quid A | fecerat TC | mali om. TC | INSUPERANTE — INVITO om. BT || 6 et om. B | assentio T || 7 hem codd. | hastutias B | yronia CV || 8 is] his A | ei om. B | una non T, non C || 9 VTINAM — D.] praecipitem B | ALIQVID — 10 esset om. T | aliquod A, (corr. m. 2) V | esset aliquid C | D. om. C || 10 at V | ne om. A | traicum C || 11 posuit V || 12 Vbi itt B | est se q. m. p. C, est scelus qui me per. V, om. B | cena A, om. V || 13 debeant T | iam W.: etiam A

BV, om. TC | praestruxit poeta V, poeta praescripsit (in mg. praestrui) C, (praestupsit) T || 14 consciendum C || 15 EST om. B | sec. B, scelus <qui. m. p.> V || 16 EST om. TC | SCELVS] s. B | nimirum C | est om. V || 17 irasceret T | ILLIC] il. B | EST om. ATC || 18 s.] scelus V | q.] qui B | m. <p.> V

figura σύλληψις per genera; — 5 Vergilius (*Aen. I 212*) 'pars in frusta secant'. sed hic figura est per numeros. — nam quia 'scelus' scelestus intellegitur, modo 'qui' subiunxit, non 'quod'.

608 2 1 TAM INERS sine arte, id est sine ἐρετῆ. 2 TAM 5
NULLI CONSILI una pars orationis est. 3 NULLI CONSILI
nos nullius et solius, recte autem ueteres nullus
nulli et solus soli declinabant.

609 3 1 ME COMMISSE F. non 'commendasse' sed 'com-
misse': committimus enim, quae magno cum periculo 10
uolumus esse seruata. 2 FUTILI leui, inani: a uase quod
futile dicitur, quod non deponunt ministri sacrificiorum,
quod est acuto fundo et patulo ore instabileque est. ut
Vergilius (*Aen. XI 339*) 'consiliis habitus non futilis a.'

610 4 1 ERGO PRETIUM et pretium et praemium gene- 15
raliter pro bono aut malo facto redditur, sed discernuntur
hoc modo: pretium pro stultitia poena est, praemium
pro uirtute et sapientia honor est et lucrum. — 2 PRE-
TIUM OB STULTITIAM sic et Plautus (*Argum. Asin. 3*) locutus
est 'pretium ob asinos' pro 'asinorum pretium'. — Ver- 20

1 C. I. ΛΑΕΜΥΙC A, silēsis B, sylempsis V, silepsis TC ||
2 pare (*corr. m. rec.*) A | frustra CV, (*corr. m. rec.*) A | haec
V || 3 quia] qui A, quod T || 4 subiungit TC | non in ras. V² ||
5 TAM — TAM om. B | . i. sine aue TH (ἐρετῆ *sscr. m. rec.*) A,
sine arte V, om. TC || 6 consilii B, om. ATCV | est] ee V,
om. B | consilii *codd.* || 7 nullus li solus li B, nullo nulli et
(om. C) solo soli ACV, nullo T || 8 declinabant om. T || 9 ME
— commendasse om. T | Me in ras. V², om. B | F. om. BC |
non] nec AV | sed commisse om. B || 10 comitimus A | cum
magno BTC || 11 futuli V | leue T | inani Schopen: nam *codd.*
quid T || 12 futilis AC, futulis T | dicitur <futilis dicitur> V |
sacrorum TC || 13 quod om. T | ore] m. T | instabileque AC,
instabilique T, instabilius V | est ut A, est B, et V, ut TC ||
14 Vergilius om. TC | futili C, futuli T | a.] auctor V, om.
BTC || 15 Ego V | et pretium] pro stultitia pena est prae-
mium pro uirtute ergo pretium B, praemium V, om. ATC |
et] aut TC || 16 bone V | male factō TC || 17 hoc] ita TC
est pena TC || 18 et sapientia] precium pro stultitia TC ||
19 stultiam B | et om. BT | locutus om. B || 20 est om.
BTC | ob asino A

- gilius (*Aen. IX 232*) 'rem magnam, pretiumque m. f.' et alibi (*Aen. XII 351—52*) 'illum Tydides a. p. t. a. a. p.'
- 609 3 3 *Et est figura ἔλλειψις*, ut apud Vergilium (*Aen. XI 269*) 'inuidisse deos, patriis ut r. a.'
- 611 5 1 *POSTHAC INCOLV MEM SAT SCIO FORE ME* sic dicere 5
solemus in magno periculo positi: numquam nos periclitaturos, si illud periculum potuerimus euadere. 2 *POSTHAC* audacter se incolumem in futurum promittit fore, cum uita hominis tam uariis multisque sit periculis conferta. —
3 *Sed hoc dicit: sic, inquit, periclitor: si hoc euasero,* 10
scio me postea non periclitaturum. — *Menander* sic 'ἄν θεός θέλη, οὐκ ἂν ἐπολοίμην'. 4 *Et est sensus: tam difficile est hinc euadere, ut qui hinc euaserit, uideatur immortalis futurus.*
- 612 6 1 *NAM QUID EGO NVNC DICAM PATRI* bene 'patri', 15
non 'Simoni', ut de auctoritate huius nominis summus terror exsurgat. 2 *MODO POLLICITVS SVM* 'modo' mire: etenim maiorem uim habent recentiora promissa. 3 *MODO POLLICITVS SVM* oratorie 'pollicitus sum' dixit quam si 'promisi' diceret. 20

1 -que — 2 a. a. p. *om. B* | m. f.] morae fore *V* || 2 titides *TC*, titide c. *V* | a. p. — p.] apta *TC* || 3 .EM.I.Y.IC. *A*, ΛΔΥCIC *B*, ἔλλειψις *M*⁴, **** *C*, *om. TV* | ut — Vergilium *om. B* | ut *om. T* | *Vir sscr. V*² || 4 patris is utra *A*, patri scis utra *V*, patris is utra <Virgilius> *B*, patriis (*ex -ris corr.*) *C*, *om. T* || 5 *INCOLV MEM* — *ME om. B* | incolum *A* | fere *me A*, me fo. *C*, m. f. *T* | sic dicimus (*sol-om.*) *B* || 6 numquam periclitaturos (*ex -tatos corr. C*²) *TC*, dicere nos in perpetuum fore incolumes *B* || 7 periculum *om. B* | poeuerimus *A*, *om. B* | euademus *B* | posthac <.i.> *B*, post *C* || 8 audact⁹ se incolum *A* | fore promittit *V* || 9 conferea *A* || 10 dicitur *C* | periclitor periculum *TC* || 11 non postea *TC* | *Menander* — 12 ἀπολοίμην *om. B* | ΔΝΘΕΟCΘΕΤΘ · ΚΑΝΑΠΟΔCΙΜΠΠC · *A*, ἄν ὁ θεός θέλη οὐκ ἂν ἐπολοίμην *M*⁴, *vet. cod. Strotii*, **** *CV*, *om. T* || 13 qui] quod *C* || 15 quod *C*, (*corr. m. 2*) *V* | ergo *A* | *NVNC — PATRI* etc. *B* || 16 auctoritate] ueritatis *T* | sumus *A* || 17 *MODO — SVM om. B* | modo — 18 promissa *post* 20 diceret *in B* | mire] in re *C* || 19 sum *om. ABV* | dixit <melius> quam *V* || 20 promisi *in mg. V*²

- 613 7 1 QVA FIDVCIA ID FACERE A. percutiendum 'qua fiducia': ad personam suam rettulit. 2 *Et* 'fiducia' modo impudentiam significat.
- 614 8 1 NEC QVID NVNC ME FACIAM S. nos quid faciam, ueteres autem 'me' addebant. 2 *Et* nota 'faciam' <cum> 5 ablatiuo casu. 3 ATQVE ID AGO id quaero, hoc est: ut inueniam quid faciam.
- 615 9 ALIQVAM PRODV CAM M. et 'productam' legitur. significat autem differam, protendam, prolatam.
- 616 10 1 EHODVM BONE VIR QVID AIS grauis interrogatio 10 est inuehentiſ (<in>) eum pro iracundia. et hoc ironia prosequitur, cum omne genus contumeliae leue in eum ducimus, in quem ferimur iracundia. 2 VIDEN ME TVIS C. hoc est: numquid negare potes?
- 617 11 1 IMPEDITVM ESSE impeditus est proprie, qui 15 ita pedes habet illigatos, ut progredi non possit. sed hic ad negotium rettulit. 2 AT IAM E. non defendit, sed emendaturum promittit. 3 *Et* bene ad 'impeditum'

1 quā A | id facerem au. C, om. B | percutiendus B, percussendum T || 2 ad] et T | Et] quia TC, om. V | fiducia sser. V² | modi C || 3 imprudentiam signū; A || 4 FACIAM] fa. C | s.] scio B, om. TC | nos — 6 casu] ablatiuus (ablatā T) casus me TC || 5 me Steph.: nec AB, nec V | cum add. Steph. || 6 <nec quid de me> atque B | id] hoc V | AGO] e. T | <sedulo> id C, in ras. V², <s.> id T | quaero] quod rogo T | hoc est] .i. B, om. C | ut om. B || 7 faciam <dicam> B || 8 aliquam <etc.> B | productam AB | m.] moram BV, mo. C | et productam AV, et (ēt C) producam TC, (post legitur) B; productem Steph. | significat autem] .i. B || 9 prolatam T || 10 BONE — AIS om. B | eohdum V, Ehod uer A, heodum T | agis C, a. T || 11 est inuehentiſ in eum W. (coll. Andr. V 3, 1): et imminentis (ēminentis B, minantis TC) cum codd. An mirantis, ut Andr. I 1, 110 (cf. Eun IV 3, 12)? | pro del. V, om. B | hoc] hunc T, om. C | yronia ACV | persequitur A || 12 omne V | leuē A | dicimus B, (corr. m. 2) V || 13 feramur C | metius A | c.] consili. B, con. TC, et V, om. A || 14 id est B, hoc C | numquid] non B | potes negare B || 15 IMPEDITVM] meditum A, om. B | ESSE] est C, om. B | est om. T | quīnta A || 16 habet pedes B | illigatos A, aligatos T | sed — 17 defendit om. T | hoc V || 17 AT IAM E.] at etiam B, ille ACV | defendit <se> D; <se> defendit Steph. | ad om. TC

'expediam' rettulit. 4 Duo promisit simul: et tempus cum celeritate et effectum.

- 618 **12** 1 IMMO MELIVS S. bene 'melius' comparatiuo, quasi hoc bonum sit, illud melius. 2 OH TIBI EGO CREDAM F. furciferi dicebantur, qui ob leue delictum cogebantur a dominis ignominiae magis quam supplicii causa circa uicinas furcam in collo ferre subligatis ad eam manibus et praedicare peccatum suum simulque summonere ceteros, ne quid simile admittant. itaque et Cicero de seruo (*pro Deiot.* 9, 26) 'quid deinde? furcifer quo progreditur?' 10
- 619 **13** 1 TV REM IMPEDITAM ET PER. multum progressus est 'impeditam' dicere: modo 'perditam' dixit. 2 Sensus hic est: integram perdidisti et perditam restitues? 3 <TV> hoc est: qui integram expeditamque turbasti. 4 HEM QVO FRETVS SIEM memor est se ante dixisse (*II* 1, 35—36) 15 'Dauum uideo, cuius consilio fretus sum'.
- 621 **15** 1 AN NON DIXI HOC FVTVRVM ut (*II* 3, 12) 'ab illa excludar, hoc e.' et (*II* 3, 25) 'uide quo me inducas'. 2 QVID MERITVS CRVCEM plena satisfactio est confessio peccati sine recusatione poenarum; nam mitiores eos red- 20

1 expediam (*in mg. v m. 2*) C | promittit C || 3 s.] scilicet ABC | s. — melius *om. T* || 4 OH — F. *om. B* | ho A, hoc TCV | EGO *om. TC* | <ut> crederem V | F.] I A, fur. C || 5 furciferi A, furcifer TC | dicebatur T | cogebatur T || 6 ad hominis A TC | causa *om. B* || 7 uicinas V, uicinos T, uicinos C || 8 summonere C, summonere V, monere T || 9 ne] ue A | admittant] admutare; A, *om. T* | itaque — seruo] ne T | et *om. B* || 10 quid inde TC, quō-deinde (*corr. m. 2*) V || 11 TV REM] *om. B* | ET PER. *om. BTC* | multum — 12 impeditam *om. TC* || 12 dicere — 14 expeditamque *om. T* | "modo" dicere V | dixit] dī C || 13 hic est *om. B* | <rem> integram V | et] quia C | tv *add. Steph.* || 14 id est B, hoc C | expeditamque V, impeditamque AC, *om. B* | perturbasti V | HEM] h ~ A || 15 SIEM] si C, s. T, *om. B* | est memor TC | se ante] ea n̄ A | dixisse *om. A* || 16 Dauum] nunc B, *om. A* | cuius] aud A || 17 an V, at BT, et A | ut *om. B* || 18 excludar] exduafar A | hoc] hac *codd.* | c.] con. V, concludar BTC | et — inducas *om. B* | et] a A || 19 quid me intus? A, quid moru T, *om. B* | CRUCEM] eē (*vel cē*) T | est *om. V* | peccati confessio V || 20 mitiores A, minores C

dimus, quibus ultro operae pretium pro delictis offerimus nostris. Vergilius (*Aen. XII 931*) 'equidem merui n. d., i.'

622 16 1 SED SINE PAVLVLVM AD ME VT R. ad se redire dicitur, qui animum recipit in sedem mentis. Vergilius (*Geo. IV 443—44*) 'uictus ad se redit'. et hic de cor- 5
pore dixit. ad se autem redit, qui amens esse desistit.

2 IAM ALIQVID DISPICIAM despiciere est disquirere consilium, despiciere deorsum aspiciere.

623 17 NON HABEO SPATIVM VT DE TE S. S. V. V. οἰκονομία. *60 aut. was?*

624 18 NAMQVE HOC TEMPVS PRAECAVERE sic Vergilius 10
(*Aen. I 135*) 'sed motos praestat c. f.' et est σύλλημφις:
illud enim cogit, hoc sinit.

IV.

1.

625 1 1 HOCINE EST CREDIBILE AVT MEMORABILE elegans perturbatio, in qua inter se Simo, Dauus, Pamphilus, Charinus, Byrria, Chremes, omnes omnibus redduntur offensi. 15

1 ultro *Lindenbr.*: uultu *codd.* | pretium *om. T* | pro *om. B* | offerimus delictis nostris *B*, delictis nostris offerimus *T* | delictis — 3 SINE] des in *C* | Vergilius] iure; *A* | n. d. i.] nec deprecor *V*, nec de. *T*, *om. B* || 3 SED — R. *om. B* | paulum *AV* | ad m. u. *T*, a. m. ut in *ras. V*² | R.] r. sser. *V*², *om. A* | ad se *om. TC* || 4 animam recepit *C* | in sedem *W.*: et sedem *codd.*; et sanitatem *Schopen* | mentis] eius? | ad se redit uictus uirgilius *B* || 5 uictus *om. TC* | ad se] in sese *Verg.* | red. *C* | et hoc *V*, i. *C*, *om. T* || 6 dñ *C* | se — 7 despiciere *om. T* | redit *om. C* | quia meus *C*, quasi amens *V*, *om. A* | resistit *A* || 7 IAM — DISPICIAM *om. B* | despiciam *CV* | despiciere *AV*, (de- ex di- corr.) *C* | est *om. B* | desquirere *V* || 8 despiciere — aspiciere *om. B* | despiciere *T* || 9 <ei mihi cum> non habeam s. *B* | ut. d.

t. s. s. ut uolo *V*, ut. D. & E. S. S. U. U. A, ut (u. T) d. t. TC, etc. *B* | OIKONOMIΔ *A*, oeconomia *BV*², Incomia *C*, icomia *T* || 11 moto^s *V* | c. f.] componere fluctus *TV*, componere f. *C*, compescere fluctus *B* | syllēsis *A*, sillepsis *TC*, silēnsis^{mp} *V*, eclipsis *B* || 13 hoccine *codd.* | EST — MEMORABILE *om. B* || 14 pamphilus dauus *TC* || 15 offens. *A*